

FIVB™

FÉDÉRATION INTERNATIONALE
DE VOLLEYBALL

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ

Έκδοση 2024

Μετάφραση & Επιμέλεια:

Χρίστος Μαϊφόσης

Διεθνής Διαιτητής Πετοσφαίρισης

Μέλος του Συνδέσμου Διαιτητών Πετοσφαίρισης Σάλας και Παραλίας Κύπρου

Κυπριακή Ομοσπονδία Πετοσφαίρισης

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ – 2024

σύμφωνα με τους επίσημους κανονισμούς της FIVB 2022-2024

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες ισχύουν για όλες τις διεθνείς διοργανώσεις. Λόγω της σημαντικότητας αυτών των διοργανώσεων, όλοι οι διαιτητές πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να εκτελούν τα καθήκοντά τους όσο καλύτερα γίνεται, τόσο σε ό,τι αφορά στους κανονισμούς, όσο και από σωματικής και ψυχολογικής πλευράς. Είναι πολύ σημαντικό όλοι οι Διεθνείς Διαιτητές της FIVB να αντιληφθούν τη σημαντικότητα και τη σημασία της απόδοσής τους σε ό,τι αφορά στο σύγχρονο βόλεϊ.

Η Επιτροπή Κανονισμών και Διαιτησίας της FIVB (RG&RC) καλεί όλους τους διαιτητές που διαιτητεύουν επίσημους αγώνες Πετοσφαίρισης να μελετήσουν εξονυχιστικά τους Επίσημους Κανονισμούς Πετοσφαίρισης της FIVB (2022-2024), όπως και τις παρούσες Κατευθυντήριες Γραμμές και Οδηγίες και το Βιβλίο Περιπτώσεων, αλλά και το υλικό που βρίσκεται στην ιστοσελίδα της FIVB, ούτως ώστε να καταστήσουμε το άθλημά μας πιο ζωντανό και να αποφεύγουμε τις διακοπές. Τόσο η FIVB όσο και η RG&RC είναι πεπεισμένες ότι όλοι οι διεθνείς διαιτητές της FIVB γνωρίζουν πώς να εφαρμόσουν τους Επίσημους Κανονισμούς, συνεπώς δεν κρίνεται απαραίτητο να αναλύσουμε τους κανονισμούς εις βάθος. Ο κύριος σκοπός αυτού του εγγράφου είναι να ενοποιήσει, στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, τα κριτήρια που διέπουν τη διαιτησία και να ερμηνεύσει κάποιους κανονισμούς, όπως και την ακριβή πρακτική εφαρμογή τους.

Παρόλο που το έγγραφο αυτό ετοιμάστηκε για (και απευθύνεται προς) τους διεθνείς διαιτητές της FIVB, όλοι οι διαιτητές των εθνικών ομοσπονδιών καλούνται να το μελετήσουν και να συζητήσουν το περιεχόμενό του μαζί με τους Διεθνείς Διαιτητές στις χώρες τους. Εάν παραστεί ανάγκη να ζητηθεί κάποια διευκρίνιση σχετικά με την εφαρμογή ή την ερμηνεία των κανονισμών, κάθε Διεθνής Διαιτητής μπορεί να στείλει στην FIVB (volleyball.referee@fivb.com) σχετικό αίτημα με την περιγραφή μιας κατάστασης όπως και προτάσεις προς την επίλυσή της. Όλες αυτές οι περιπτώσεις θα τυγχάνουν ανάλυσης και μια επίσημη απόφαση, εάν κρίνεται απαραίτητο, θα ανακοινώνεται στα επίσημα εγχειρίδια διαιτησίας.

* * *

Η πολιτική της FIVB για το 2024 είναι να ενθαρρύνει τη στρωτή (smooth) διαιτησία – δηλαδή οι διαιτητές να παρεμβαίνουν όσο το δυνατόν λιγότερο και να διευκολύνουν την εξέλιξη του αγώνα σαν μέσο ψυχαγωγίας. Σε σχέση με την έννοια της στρωτής (smooth) διαιτησίας, είναι σημαντικό να αντιληφθούμε τη συνεισφορά των διαιτητών στο να **αποτρέπουν** τεχνητές λογομαχίες, καθυστερήσεις και διακοπές στους αγώνες. Οι διαιτητές θα πρέπει να κατανοήσουν τη φιλοσοφία που υποστηρίζει την εφαρμογή των κανονισμών, με σκοπό να δημιουργήσει ένα ψυχαγωγικό πακέτο, το οποίο θα μπορούν να παρακολουθούν και να απολαμβάνουν εκατομμύρια άνθρωποι.

Ο καλός διαιτητής βοηθά μέσα σε αυτό το πλαίσιο με το να μην βάζει τον εαυτό του στο προσκήνιο του αγώνα. Ο κακός διαιτητής εμποδίζει την εξέλιξη αυτού του θεάματος όταν θέλει ο ίδιος να παίζει ηγετικό ρόλο στον αγώνα, «κυνηγώντας» τα σφάλματα.

Ο διαιτητής θα πρέπει να ανταμείβει τους παίκτες και τις ομάδες για κάποιες θεαματικές ενέργειες μέσα στο πνεύμα των Κανονισμών. Επιπλέον, είναι απαραίτητο ο διεθνής διαιτητής να διατηρεί μια εξαιρετική σχέση με τους παίκτες, τους προπονητές κτλ και η συμπεριφορά του να είναι υποδειγματική.

Κατά τη διάρκεια του αγώνα θα πρέπει να είναι σε θέση να διαχωρίζει ανάμεσα σε φυσιολογικές, ανθρώπινες εκφράσεις συναισθημάτων που γίνονται υπό την πίεση του αγώνα και πραγματικές, συνειδητές αντιαθλητικές συμπεριφορές. Δεν θα πρέπει να τιμωρεί τέτοιες αυθόρμητες εκφράσεις συναισθημάτων, ούτως ώστε οι αγώνες να διεξάγονται σε μια όμορφη ατμόσφαιρα. Οι λογικές και κόσμιες εκφράσεις συναισθημάτων εκ μέρους των ομάδων θα πρέπει να επιτρέπονται, όπως για παράδειγμα να σηκωθούν και να επευφημήσουν μια θεαματική ενέργεια ή για να ενθαρρύνουν τους συμπαίκτες τους κτλ. Παρόλ' αυτά, εσκεμμένες αρνητικές εκφράσεις ή απρεπείς χειρονομίες προς αντίπαλους ή διαμαρτυρίες σε αποφάσεις των διαιτητών απαγορεύονται αυστηρά και θα πρέπει να τιμωρούνται.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ

Κανονισμός 1 – Αγωνιστικός γήυρος

1. Δύο μέρες πριν από τη διοργάνωση η Υποεπιτροπή Διαιτησίας, σαν μέρος της Επιτροπής Ελέγχου, μαζί με τους διαιτητές, πρέπει να επιθεωρήσει τις διαστάσεις του γηπέδου, καθώς και την ποιότητα των γραμμών. Όταν χρησιμοποιείται το Challenge System, η ακρίβεια στις διαστάσεις των γραμμών είναι ακόμη πιο σημαντική. Ο έλεγχος θα πρέπει να γίνεται προτού ευθυγραμμιστούν οι κάμερες του Challenge System. Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει Επιτροπή Ελέγχου, οι διαιτητές θα πρέπει να προβούν στις μετρήσεις και, εάν αντιληφθούν κάποια παρατυπία, να ενημερώσουν αμέσως τους διοργανωτές και να μεριμνήσουν για την αποκατάστασή της. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να ελεγχθούν τα πιο κάτω σημεία:
 1. Κατά πόσον οι γραμμές είναι ακριβώς 5εκ., ούτε λιγότερο, ούτε περισσότερο.
 2. Το μήκος των γραμμών και των διαγώνιων (12.73μ / 41' 9" η κάθε μια) και στα 2 γήπεδα.
 3. Ότι το χρώμα των γραμμών ξεχωρίζει από το χρώμα του γηπέδου και της ελεύθερης ζώνης.
2. Ελέγξτε ότι η ελεύθερη ζώνη για διοργανώσεις της FIVB, Παγκόσμιες και Επίσημες διοργανώσεις είναι ακριβώς 6.5μ στο πίσω μέρος του γηπέδου μέχρι τις διαφημιστικές πινακίδες (Κανονισμός 1.1), όπως και 5μ ακριβώς στα πλάγια του γηπέδου (μέχρι το τραπέζι του σημειωτή ή μέχρι τις διαφημιστικές πινακίδες). Σημειώστε ότι οι πάγκοι θα πρέπει να είναι τοποθετημένοι λίγο πιο μακριά από το γήπεδο σε σχέση με το τραπέζι του σημειωτή, ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι η ελεύθερη ζώνη θα είναι τουλάχιστον 5μ.
3. Πριν από τον αγώνα ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει να ελέγξει κατά πόσον στο δάπεδο υπάρχουν βρεγμένα σημεία ή οποιεσδήποτε ανωμαλίες (εξογκώματα ή κύματα, διαφημιστικά αυτοκόλλητα που δεν είναι σωστά τοποθετημένα κτλ) στην επιφάνεια του δαπέδου που θα πρέπει να διορθωθούν.

Κανονισμός 2 – Το φιλέ και οι στυλοβάτες

1. Λόγω της ελαστικότητας του φιλέ, ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει να ελέγχει ότι είναι σωστά τεντωμένο. Ρίχνοντας μια μπάλα στο φιλέ, μπορεί να δει κατά πόσον αναπηδά σωστά. Η μπάλα πρέπει να αναπηδά ελεύθερα στο φιλέ. Εάν το φιλέ «κάνει κοιλιά», δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί και θα πρέπει να διορθωθεί. Το κατακόρυφο επίπεδο του φιλέ θα πρέπει να είναι κάθετο σε σχέση με την αγωνιστική επιφάνεια και πάνω από την κεντρική γραμμή. Οι αντένες πρέπει να είναι τοποθετημένες στις αντίθετες πλευρές του φιλέ, στη θέση 4 της κάθε πλευράς, και να βρίσκονται πάνω από την εξωτερική πλευρά της κάθε πλάγιας γραμμής (διάγραμμα 3), ούτως ώστε να καθιστούν τα 2 γήπεδα όσο το δυνατόν πανομοιότυπα. Πριν από την επίσημη προθέρμανση του αγώνα οι διαιτητές θα πρέπει να ελέγχουν κατά πόσον οι αντένες και οι πλάγιες ταινίες είναι σωστά τοποθετημένες στο φιλέ.
2. Ο αγώνας δεν θα ξεκινά εφόσον το φιλέ ή μια από τις πλάγιες ταινίες είναι σκισμένη (βλ. επίσης Κανονισμό 10.3.2)
3. Ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να μετρά το ύψος του φιλέ πριν από την κλήρωση με τη βοήθεια μιας ράβδου (κατά προτίμηση μεταλλικής) σχεδιασμένης γι' αυτό τον σκοπό. Στη ράβδο θα πρέπει να υπάρχουν σημειωμένα τα ύψη 243/245εκ και 224/226 για άντρες και για γυναίκες αντίστοιχα. Ο 1^{ος} διαιτητής συνοδεύει τον 2^ο

- διαιτητή κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, ούτως ώστε να την επιβλέπει και να την επιβεβαιώσει.
- Κατά τη διάρκεια του αγώνα (και ιδιαίτερα στην έναρξη του κάθε σετ) οι αντίστοιχοι επόπτες γραμμών (εφόσον υπάρχουν) πρέπει να ελέγχουν κατά πόσον οι πλάγιες ταινίες είναι ακριβώς κάθετες με την επιφάνεια του γηπέδου και πάνω από τις πλάγιες γραμμές και κατά πόσον οι αντένες βρίσκονται στην εξωτερική πλευρά της κάθε ταινίας. Εάν όχι, τότε θα πρέπει να ρυθμίζονται αμέσως ανάλογα.
 - Πριν από τον αγώνα (πριν από την επίσημη προθέρμανση) και κατά τη διάρκεια του αγώνα οι διαιτητές πρέπει να ελέγχουν κατά πόσον οι στυλοβάτες και η καρέκλα του διαιτητή ενδεχομένως να εγκυμονούν κινδύνους για την ασφάλεια των παιχτών (π.χ. προεξέχοντα μέρη στους στυλοβάτες κοντά στους στρόφαλους, μικρόφωνα, σχοινιά τεντώματος του φιλέ κτλ). Εάν υπάρχουν αντικείμενα που μπορεί να προκαλέσουν τραυματισμό, οι διαιτητές θα πρέπει να ζητήσουν από τους διοργανωτές να τα αφαιρέσουν ή να τα καλύψουν.
 - Πρόσθετος εξοπλισμός: πάγκοι ομάδων, τραπέζι σημειωτή, δύο ηλεκτρικές κόρνες με κόκκινες/κίτρινες λάμπες - μια ηλεκτρονική κόρνα κοντά στον κάθε προπονητή - για αιτήματα για κανονικές διακοπές στο παιχνίδι (στην περίπτωση που δεν υπάρχει το σύστημα με τα tablets), καρέκλα για τον 1^ο διαιτητή, ράβδος για το μέτρημα του φιλέ, πιεσόμετρο για μέτρηση της πίεσης των μπάλων πριν από το παιχνίδι, μια τρόμπα, ένα θερμόμετρο, ένα υγρόμετρο, μια βάση για 6 μπάλες παιχνιδιού, τουλάχιστον 8 απορροφητικές πετσέτες (40X40cm ή 40X80cm) για τους γρήγορους καθαριστές και δύο τζάκετ για τους Λίμπερο. Σε διοργανώσεις της FIVB, Παγκόσμιες και Επίσημες Διοργανώσεις μια κόρνα πρέπει να υπάρχει στο τραπέζι του σημειωτή ή μέσω του συστήματος του ηλεκτρονικού φύλλου αγώνα, για να μπορεί να ενημερώνει για λάθος περιστροφές, σφάλματα που αφορούν στον Λίμπερο και αιτήματα αλλαγών.
 - Ο διοργανωτής πρέπει επίσης να μεριμνήσει για δύο εφεδρικές αντένες και εφεδρικό φιλέ, τα οποία πρέπει να βρίσκονται κάτω από το τραπέζι του σημειωτή ή κοντά στο γήπεδο.
 - Ένας ηλεκτρονικός πίνακας είναι υποχρεωτικός για Παγκόσμιες, Επίσημες και διοργανώσεις της FIVB, όπως και ένας χειροκίνητος πίνακας πάνω στο τραπέζι του σημειωτή (ή η συσκευή του Litescore). Σημείωση: ακόμη και στην περίπτωση που χρησιμοποιείται το Litescore, ένας χειροκίνητος πίνακας για το σκορ θα πρέπει να είναι διαθέσιμος σε περίπτωση που υπάρξει τεχνικό πρόβλημα.

Κανονισμός 3 – Μπάλα

- Μια (μεταλλική) βάση για τις μπάλες είναι απαραίτητη για τις 6 μπάλες του αγώνα κοντά στο τραπέζι του σημειωτή (5 μπάλες που θα χρησιμοποιούνται στον αγώνα + 1 εφεδρική μπάλα). Εάν παραστεί ανάγκη για χρησιμοποίηση περισσότερων μπαλών, αυτές θα τοποθετούνται στο τρόλεϊ πίσω από τις διαφημιστικές πινακίδες στις ζώνες του σέρβις.
- Ο 2^{ος} διαιτητής παίρνει όλες τις μπάλες που θα χρησιμοποιηθούν στον αγώνα, πριν από τον αγώνα και ελέγχει ότι έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά (χρώμα, περιφέρεια, βάρος και πίεση).
- Μόνο μπάλες εγκεκριμένες από την FIVB μπορούν να χρησιμοποιηθούν (το είδος τους θα αποφασίζεται ανάλογα με τη διοργάνωση και θα καθορίζεται στο Ειδικό Εγχειρίδιο). Οι διαιτητές θα πρέπει να το ελέγχουν αυτό και στην περίπτωση που η στάμπα της FIVB δεν είναι τυπωμένη στις μπάλες μπορούν να μην ξεκινήσουν τον αγώνα, εκτός στην περίπτωση που δοθεί έγκριση από τον Technical Delegate.

4. Σύστημα με πέντε μπάλες – κατά τη διάρκεια του αγώνα:
- 6 επαναφορείς μπάλας θα χρησιμοποιούνται και οι θέσεις τους θα είναι στην ελεύθερη ζώνη όπως φαίνεται στο διάγραμμα 10 των Κανονισμών.
- Πριν από την έναρξη του αγώνα οι επαναφορείς μπάλας στις θέσεις 1, 2, 4 και 5 θα πάρουν από μια μπάλα από τον 2^ο διαιτητή, ο οποίος θα δίνει και την 5^η μπάλα στον παίχτη που θα εκτελέσει το σέρβις στο 1^ο και στο καθοριστικό σετ.
- Κατά τη διάρκεια του αγώνα και όταν η μπάλα βρίσκεται εκτός παιδιάς:
- 4.1 Εάν η μπάλα βρίσκεται εκτός γηπέδου, πρέπει να επαναφέρεται από τον επαναφορέα μπάλας που βρίσκεται πιο κοντά της, ο οποίος αμέσως να την κυλά στον επαναφορέα μπάλας που μόλις έδωσε την μπάλα στον παίχτη που έχει σειρά να σερβίρει.
- 4.2 Οι επαναφορείς μπάλας πρέπει να κυλούν τις μπάλες μεταξύ τους (και όχι να τις ρίχνουν), όταν η μπάλα βρίσκεται εκτός παιδιάς, κατά προτίμηση από την πλευρά που δεν βρίσκεται το τραπέζι του σημειωτή.
- 4.3 Εάν η μπάλα βρίσκεται στο γήπεδο, ο παίχτης που βρίσκεται πιο κοντά σε αυτήν πρέπει να την κυλά εκτός γηπέδου προς την πιο κοντινή γραμμή σε αυτόν.
- 4.4 Όταν η μπάλα βρίσκεται εκτός παιδιάς, ο επαναφορέας μπάλας στις θέσεις 1, 2, 4 ή 5 πρέπει να δίνει την μπάλα στον παίχτη που έχει σειρά να σερβίρει το συντομότερο δυνατόν, ούτως ώστε το σέρβις να εκτελείται χωρίς καθυστέρηση.
- 4.5 Στην περίπτωση που ισχύουν μέτρα για την πρόληψη του COVID-19, ή σε κάποιες Παγκόσμιες και Επίσημες Διοργανώσεις, το σύστημα με τις 5 μπάλες και ο αριθμός των επαναφορέων μπάλας μπορούν να μεταβληθούν / μειωθούν. Το ίδιο ισχύει και για τον τρόπο διανομής των μπαλών, συλλογής τους αλλά και απολύμανσής τους. Οι διαδικασίες θα εξηγούνται λεπτομερώς στο Εγχειρίδιο της εκάστοτε Διοργάνωσης.

Κανονισμός 4 – Ομάδες

1. Η ομάδα μπορεί να αποτελείται από το μέγιστο 17 άτομα, δηλαδή το μέγιστο 12 παίκτες, ανάμεσα σε αυτούς το μέγιστο 2 Λίμπερο και μέχρι 5 **άτομα της προπονητικής ομάδας**. Τα 5 άτομα της προπονητικής ομάδας που επιτρέπεται να βρίσκονται στον πάγκο της ομάδας είναι: ο προπονητής, το μέγιστο 2 βοηθοί προπονητές, ένας ιατρός και ένας φυσιοθεραπευτής. Σε κάθε περίπτωση, τα 5 **άτομα της προπονητικής ομάδας** επιλέγονται από τον προπονητή, δεδομένου ότι είναι καταγεγραμμένα στη φόρμα O2-bis.
- Για Διοργανώσεις της FIVB, Παγκόσμιες και Επίσημες Διοργανώσεις για ενήλικες, η μόνη διαφορά είναι ότι μπορούν να καταγραφούν μέχρι και 14 παίκτες στο φύλλο αγώνα και να συμμετέχουν στον αγώνα.
- Ο Team Manager ή ο δημοσιογράφος που συνοδεύει την ομάδα δεν επιτρέπεται να καθίσει στον πάγκο ή πίσω από τον πάγκο μέσα στον αγωνιστικό χώρο. Κάθε ιατρός ή φυσιοθεραπευτής που χρησιμοποιείται σε Διοργανώσεις της FIVB, Παγκόσμιες και Επίσημες Διοργανώσεις, θα πρέπει να αποτελεί μέρος της επίσημης αποστολής της ομάδας και να έχει εκ των προτέρων διαπίστευση από την FIVB.
- Παρόλ' αυτά, σε διοργανώσεις της FIVB, Παγκόσμιες και Επίσημες διοργανώσεις, εφόσον δεν συμπεριλαμβάνονται στην προπονητική ομάδα, τα προαναφερθέντα άτομα μπορούν να παρέμβουν μόνο μετά από άδεια από τους διαιτητές για να διαχειριστούν ένα επείγον περιστατικό που αφορά στους παίκτες. Ο φυσιοθεραπευτής της ομάδας (ακόμη και αν δεν βρίσκεται στον πάγκο της

ομάδας) επιτρέπεται να βοηθά στην προθέρμανση της ομάδας μέχρι την έναρξη της επίσημης προθέρμανσης στο φιλέ. Οι Επίσημοι Κανονισμοί για κάθε Διοργάνωση θα βρίσκονται στο Εγχειρίδιο της εκάστοτε Διοργάνωσης. Οι διαιτητές θα πρέπει να ελέγχουν πριν από τον αγώνα (κατά τη διάρκεια του επίσημου πρωτοκόλλου) τον αριθμό των ατόμων που επιτρέπεται να κάθονται στον πάγκο των ομάδων ή που επιτρέπεται να βρίσκονται στις περιοχές προθέρμανσης των ομάδων.

Τα μέλη των ομάδων που συμμετέχουν στην επίσημη κοινή προθέρμανση θα πρέπει να βρίσκονται κυρίως στη δική τους πλευρά του αγωνιστικού χώρου. ΜΟΝΟ τα πέντε μέλη της προπονητικής ομάδας και οι παίκτες που είναι γραμμένοι στο φύλλο αγώνα επιτρέπεται να συμμετέχουν σε ολόκληρη την προθέρμανση. Επιπλέον προπονητές επιτρέπεται να εμπλακούν, αλλά μόνο μέχρι την έναρξη της επίσημης προθέρμανσης στο φιλέ. Για λόγους ασφάλειας, επιτρέπεται να βρίσκεται κάποιος στην αντίπαλη πλευρά του αγωνιστικού χώρου, όμως θα πρέπει να βρίσκεται κοντά στο φιλέ και χωρίς να εμποδίζει τους παίκτες της αντίπαλης ομάδας, παρά μόνο να έχει σκοπό να αποτρέψει πιθανά ατυχήματα με αδέσποτες μπάλες.

2. Σε Παγκόσμιες διοργανώσεις, Επίσημες διοργανώσεις και διοργανώσεις της FIVB το Εγχειρίδιο της εκάστοτε διοργάνωσης θα καθορίζει το πώς θα επιλέγονται για κάθε αγώνα οι 12 ή 14 παίκτες ανά ομάδα. Οι παίκτες θα πρέπει να φορούν φανέλα με τον ίδιο αριθμό σε κάθε αγώνα. Σε περιπτώσεις όπου θα αγωνίζονται περισσότεροι από 12 παίκτες, είναι υποχρεωτικό να καταγράφονται 2 Λίμπερο στο φύλλο αγώνα. Για περισσότερες λεπτομέρειες συμβουλευτείτε το Ειδικό Εγχειρίδιο της εκάστοτε Διοργάνωσης.
3. Υπό κανονικές συνθήκες, σε επίσημους διεθνείς αγώνες ή τουρνουά η ταυτοποίηση των παιχτών θα έχει γίνει εκ των προτέρων από την Επιτροπή Ελέγχου του αγώνα ή του τουρνουά. Εάν παρόλ' αυτά, υπάρχει κάποιος ειδικός κανονισμός που περιορίζει τη συμμετοχή και δεν υπάρχει Επιτροπή Ελέγχου, ο 1^{ος} διαιτητής, σύμφωνα με τον συγκεκριμένο ειδικό κανονισμό, θα πρέπει να κάνει την ταυτοποίηση των παιχτών. Οι παίκτες που αποκλείονται από τον ειδικό κανονισμό δεν επιτρέπεται να αγωνιστούν. Στην περίπτωση που υπάρχει διάσταση απόψεων, ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει να γράψει την απόφασή του στο φύλλο αγώνα ή στο συνοδευτικό έντυπο. Σε επίσημους διεθνείς αγώνες μπορεί να ζητήσει την απόφαση της Υποεπιτροπής Εφέσεων.
4. Ο προπονητής και ο αρχηγός της ομάδας (οι οποίοι ελέγχουν και υπογράφουν το φύλλο αγώνα ή τη λίστα της ομάδας για το ηλεκτρονικό φύλλο αγώνα) είναι υπεύθυνοι για τις ταυτότητες των παιχτών που αναγράφονται στο φύλλο αγώνα.
5. Ο 1^{ος} διαιτητής πρέπει να ελέγξει τις στολές. Πρέπει να αναφέρει στον Technical Delegate του αγώνα κάθε παρατυπία στις στολές των παιχτών και της προπονητικής ομάδας και να ακολουθήσει τις οδηγίες που θα του δώσει ο Technical Delegate του αγώνα, αποφεύγοντας κάθε συζήτηση με μέλη της ομάδας αναφορικά με πιθανές παρατυπίες. Οι στολές πρέπει να είναι οι ίδιες. Όπου είναι δυνατόν, οι φανέλες πρέπει να είναι μέσα στα σορτσάκια και αν δεν είναι, πρέπει να ζητηθεί, την κατάλληλη χρονική στιγμή, από τον παίκτη με ευγενικό τρόπο να τη βάλει μέσα στο σορτσάκι - ειδικά στην αρχή του αγώνα όπως και στην αρχή του κάθε σετ. Οι εφαρμοστές φανέλες που δεν μπορούν να μουν μέσα στα σορτσάκια επιτρέπονται σε κάθε περίπτωση.

Η λωρίδα υπογράμμισης του αριθμού του αρχηγού (8X2εκ) πρέπει να βρίσκεται κάτω από τον αριθμό στο στήθος του, ούτως ώστε να είναι εμφανής κατά τη

- διάρκεια του αγώνα. Οι διαιτητές πρέπει να το ελέγχουν αυτό πριν από την έναρξη του αγώνα.
6. Στην περίπτωση που οι 2 ομάδες φορούν στολές του ίδιου χρώματος, η ομάδα που αναγράφεται πρώτη στο επίσημο πρόγραμμα θα πρέπει να αλλάξει τη στολή της. Οι διαιτητές θα πρέπει μόνο να ενημερώσουν τον Technical Delegate του αγώνα για την τελική τους απόφαση.
 7. Τα μέλη της προπονητικής ομάδας πρέπει να τηρούν έναν από τους ακόλουθους κώδικες ένδυσης:
 - 7.1 Όλοι να φορούν τη στολή προπόνησης και τη φανέλα τύπου πόλο του ίδιου χρώματος και στυλ, ή
 - 7.2 Όλοι να φορούν επίσημο σακάκι, πουκάμισο, γραβάτα (για τους άντρες) και επίσημα παντελόνια του ίδιου χρώματος και στυλ, εκτός από τον φυσιοθεραπευτή, ο οποίος μπορεί να φέρει τη στολή προπόνησης της ομάδας και φανέλα τύπου πόλο.

Αυτό συνεπάγεται ότι στην περίπτωση που ο προπονητής βγάλει το επίσημο σακάκι ή το τζάκετ προπόνησης, όλα τα άλλα μέλη της προπονητικής ομάδας πρέπει να βγάλουν τα δικά τους επίσημα σακάκια ή τζάκετ προπόνησης ταυτόχρονα ούτως ώστε να υπάρχει ομοιομορφία.
 8. Πριν από τον αγώνα, στην προβλεπόμενη χρονική στιγμή, οι διαιτητές θα πρέπει να κάνουν ένα προσεκτικό έλεγχο ταυτοποίησης για να βεβαιωθούν ότι οι αριθμοί στις φανέλες των παιχτών συμβαδίζουν με τα ονόματα των παιχτών όπως αυτά είναι καταγραμμένα στο φύλλο αγώνα. Με αυτό τον τρόπο μπορεί να ανακαλύψουν τυχόν ανακολουθίες, οι οποίες εάν αποκαλυφθούν σε κατοπινό στάδιο μπορεί να διαταράξουν την ομαλή διεξαγωγή του αγώνα. Αυτό απαιτεί (σύμφωνα με τους Κανονισμούς 2022-2024) όπως όλοι οι παίκτες φορούν την αγωνιστική στολή τους καθ' όλη τη διάρκεια του πρωτοκόλλου και της προθέρμανσης στο φιλέ (Κανονισμός 7.2.3).

Κανονισμός 5 – Οι επικεφαλής των ομάδων

1. Ο 1^{ος} διαιτητής πρέπει να προσδιορίσει τον αρχηγό αγώνα και τον προπονητή και μόνο αυτοί έχουν το δικαίωμα να παρεμβαίνουν στον αγώνα. Οι διαιτητές θα πρέπει να γνωρίζουν κατά τη διάρκεια του αγώνα ποιος είναι ο αρχηγός αγώνα της κάθε ομάδας.
2. Κατά τη διάρκεια του αγώνα ο 2^{ος} διαιτητής πρέπει να ελέγχει ότι οι αναπληρωματικοί παίκτες κάθονται στον πάγκο ή βρίσκονται στην περιοχή προθέρμανσης. Οι παίκτες που βρίσκονται στην περιοχή προθέρμανσης δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιούν μπάλες κατά τη διάρκεια του αγώνα, επιτρέπεται όμως να χρησιμοποιούν προσωπικό εξοπλισμό προθέρμανσης (π.χ. λάστιχα για τεντώματα).
3. Εάν ο αρχηγός αγώνα ζητήσει μια επεξήγηση σε ό,τι αφορά στην εφαρμογή του κανονισμού, ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει να του τη δώσει, εάν είναι αναγκαίο όχι μόνο με επανάληψη της χειροσήμανσης, αλλά χρησιμοποιώντας την επίσημη γλώσσα της FIVB (Αγγλικά), μιλώντας με συντομία και χρησιμοποιώντας την επίσημη ορολογία των Κανονισμών. Ο αρχηγός του αγώνα έχει μόνο το δικαίωμα να ζητήσει επεξήγηση σχετικά με την εφαρμογή ή την ερμηνεία των κανονισμών από πλευράς των διαιτητών εκ μέρους των συμπαικτών του.
4. Ο προπονητής δεν έχει το δικαίωμα να ζητήσει οτιδήποτε από τους διαιτητές, εκτός από τις κανονικές διακοπές του αγώνα (τάιμ-άουτς και αλλαγές). Στην περίπτωση όμως που ο πίνακας του σκορ δεν δείχνει τον αριθμό των κανονικών διακοπών του

- αγώνα ή/και το σκορ ή αν αυτά είναι λανθασμένα, μπορεί να ρωτήσει τον σημειωτή όταν η μπάλα βρίσκεται εκτός παιδιάς.
5. Όπως αναφέρεται στους Κανονισμούς, ο προπονητής δεν έχει το δικαίωμα να παρενοχλεί τον αγώνα ή το έργο των διαιτητών και των εποπτών γραμμών. Ο προπονητής δεν έχει το δικαίωμα να εισέλθει στο γήπεδο. Παρόλ' αυτά δεν συστήνουμε στους 2^ο διαιτητές να αγνοούν τους προπονητές, όταν οι τελευταίοι τους απευθύνονται με ευγένεια, ζητώντας κάποια επεξήγηση για κάποια κανονική αγωνιστική ενέργεια. Όπου κρίνεται απαραίτητο, μια σύντομη και ξεκάθαρη απάντηση προς τον προπονητή μπορεί να αποτρέψει περεταίρω διαμαρτυρίες και κυρώσεις. Αυτό αποτελεί μέρος του «smooth refereeing» για τη διεξαγωγή ενός αγώνα πετοσφαίρισης με τη χρήση της κοινής λογικής και στα πλαίσια μιας ωραίας ατμόσφαιρας.
 6. Όταν οι πάγκοι των ομάδων βρίσκονται πίσω από τον 1^ο Διαιτητή, σύμφωνα με το Νέο Πλάνο Διαμόρφωσης του Γηπέδου (Field of Play), **ο προπονητής δεν επιτρέπεται να παρενοχλεί τον 1^ο διαιτητή αμφισβητώντας τις αποφάσεις του. Δεν επιτρέπεται να προσεγγίζει την καρέκλα του 1^ο διαιτητή (το όριο είναι η ζώνη αλλαγών) ή να τον ρωτά ή να διαμαρτύρεται για οποιονδήποτε λόγο.** Στην περίπτωση που συμβεί αυτό, ο 1^{ος} διαιτητής **θα πρέπει να τιμωρήσει τον προπονητή για αντιαθλητική συμπεριφορά.** Στην περίπτωση που ο προπονητής έχει κάποιο ερώτημα ή κάποιο αίτημα, θα πρέπει να απευθύνεται στον 3^ο διαιτητή.

Κανονισμός 6 – Κατάκτηση πόντου, νικητής σετ και νικητής αγώνα

Στην περίπτωση που κάποιος πόντος διακοπεί λόγω τραυματισμού ή λόγω εξωτερικής παρέμβασης, αυτό θεωρείται σαν μια μη ολοκληρωμένη φάση. **Δεν επιτρέπεται να ζητηθεί** κάποια κανονική διακοπή του αγώνα από καμία εκ των δύο ομάδων, εκτός από αναγκαστική αλλαγή για παίχτη που τραυματίστηκε ή τιμωρήθηκε κατά τη διάρκεια της αναγκαστικής διακοπής.

Κανονισμός 7 – Η δομή του αγώνα

1. Το φύλλο αρχικής παράταξης (ή η παράταξη της ομάδας που στέλνεται ηλεκτρονικά) θα πρέπει να ελεγχθεί από τον 2^ο / 3^ο διαιτητή και από τον σημειωτή προτού ο σημειωτής μεταφέρει τα δεδομένα από το φύλλο αρχικής παράταξης στο φύλλο αγώνα. Ο σημειωτής θα πρέπει να ελέγξει κατά πόσον οι αριθμοί των παιχτών που αναγράφονται στο φύλλο αρχικής παράταξης αντιστοιχούν με τους αριθμούς των παιχτών στο φύλλο αγώνα. Εάν όχι, το φύλλο αρχικής παράταξης (ή η παράταξη της ομάδας που έχει σταλεί ηλεκτρονικά) θα πρέπει να διορθωθεί και ο 2^{ος} / 3^{ος} διαιτητής να ζητήσει ένα άλλο από τον προπονητή. Στο νέο φύλλο αρχικής παράταξης μπορεί να γίνει αλλαγή μόνο στη(στις) θέση(εις) στην(στις) οποία(ες) δεν υπήρχε(αν) γραμμένος(οι) σωστός(οί) αριθμός(οί). Ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να κρατά τα φύλλα αρχικής παράταξης στην τσέπη του, ούτως ώστε να είναι σε θέση να επιβεβαιώσει τις θέσεις των ομάδων εάν παραστεί ανάγκη, εκτός στην περίπτωση που χρησιμοποιείται το ηλεκτρονικό φύλλο αγώνα και ο 2^{ος} διαιτητής έχει tablet στον στυλοβάτη του.
2. Αμέσως μετά το τέλος κάθε σετ ο 2^{ος} / 3^{ος} διαιτητής πρέπει να ζητά από τους προπονητές τα φύλλα αρχικής παράταξης ή όπως οι τελευταίοι στείλουν ηλεκτρονικά την αρχική παράταξη της ομάδας τους για το επόμενο σετ, ούτως ώστε να αποφεύγεται επιμήκυνση του διαστήματος των τριών λεπτών μεταξύ των σετς.
Σε περίπτωση που προπονητής συστηματικά καθυστερεί τη συνέχιση του αγώνα, μη δίνοντας έγκαιρα το φύλλο αρχικής παράταξης, ο 1^{ος} διαιτητής πρέπει να

- τιμωρήσει την ομάδα με κύρωση καθυστέρησης. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση που η ομάδα δεν στείλει την πληροφορία ηλεκτρονικά μέσω του tablet.
3. Σε περίπτωση που σφυριχτεί το σφάλμα των λάθος θέσεων, μετά από την αντίστοιχη χειροσήμανση, ο διαιτητής που σφύριξε το σφάλμα θα πρέπει να υποδείξει τους 2 παίκτες. Εάν η ομάδα που υπέπεσε στο σφάλμα δεν μπορεί να διορθώσει τις θέσεις της από μόνη της, οι διαιτητές θα πρέπει να τη βοηθήσουν, ούτως ώστε να επαναρχίσει ο αγώνας. Εάν ο αρχηγός του αγώνα ζητήσει περισσότερες διευκρινήσεις σχετικά με την απόφαση, ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να βγάλει από την τσέπη του το φύλλο αρχικής παράταξης ή να ελέγξει το tablet στον στυλοβάτη του και να υποδείξει στον αρχηγό αγώνα τους παίκτες που υπέπεσαν σε σφάλμα ή να το υποδείξει αυτό στην οθόνη του tablet που βρίσκεται στον στυλοβάτη του. Στην τελευταία περίπτωση ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να καλύψει την παράταξη της αντίπαλης ομάδας.
 4. Εάν το σέρβις δεν εκτελείται από τον παίκτη που έχει σειρά σύμφωνα με το φύλλο αρχικής παράταξης της ομάδας, π.χ. λάθος περιστροφή, και αυτό γίνει αντιληπτό μετά το τέλος της φάσης που ξεκίνησε με λάθος περιστροφή, μόνο ένας πόντος θα δίνεται στην ομάδα που είχε υποδοχή (Κανονισμός 7.7.1.1). Ο επόμενος πόντος θα πρέπει να ξεκινήσει μόνο εφόσον ο 2^{ος} διαιτητής ελέγξει ότι η σειρά περιστροφής της ομάδας είναι ορθή.

Κανονισμός 8 – Αγωνιστικές καταστάσεις

1. Είναι πολύ σημαντικό όπως κατανοήσουμε τη σημασία της λέξης «εντελώς» στην πρόταση του Κανονισμού 8.4.1. Αυτό σημαίνει ότι όταν η μπάλα ακουμπά στο δάπεδο, κάθε συμπίεση της μπάλας που έχει σαν αποτέλεσμα η μπάλα να έρθει σε επαφή με τη γραμμή ΑΝΑ ΠΑΣΑ ΣΤΙΓΜΗ κατά τη διαδικασία που αυτή ακουμπά στο δάπεδο, αυτό θεωρείται ότι η μπάλα είναι «ΜΕΣΑ». Όμως εάν η μπάλα δεν έρθει κάποια στιγμή σε επαφή με τη γραμμή, είναι «ΕΞΩ».
2. Τα σχοινιά που χρησιμοποιούνται για να τεντώσουν το φιλέ πέραν από τα 9.50/10.00μ δεν ανήκουν στο φιλέ. Το ίδιο ισχύει και για τους στυλοβάτες. Επομένως, όταν η μπάλα ακουμπήσει ένα εξωτερικό μέρος του φιλέ, πέραν από τις κάθετες πλάγιες λωρίδες (ή την καρέκλα του διαιτητή), θεωρείται ότι ακούμπησε ένα «ξένο αντικείμενο» και πρέπει να σφυριχτεί και να υποδειχθεί από αμφοτέρους τους διαιτητές σαν «μπάλα έξω» και οι επόπτες γραμμών να κάνουν την αντίστοιχη σήμανση με τη σημαία.

Κανονισμός 9 – Το παίξιμο της μπάλας

1. Παρέμβαση στο παίξιμο της μπάλας από επόπτη γραμμών, 2^ο διαιτητή ή προπονητή στην ελεύθερη ζώνη:
 - Εάν η μπάλα κτυπήσει διαιτητή, επόπτη γραμμών ή προπονητή, τότε είναι «μπάλα έξω» (Κανονισμός 8.4.2). Εξάιρεση: όταν ο προπονητής μπαίνει στον χώρο πάνω από το γήπεδο και εμποδίζει την κρίση του διαιτητή σχετικά με κατά πόσον η μπάλα ήταν μέσα ή έξω (βλ. περίπτωση 4.48).
 - Εάν ο παίκτης υποβοηθηθεί από κάποιο μέλος του σώματος των διαιτητών ή από προπονητή για την επαφή με την μπάλα, τότε το σφάλμα χρεώνεται στον παίκτη (υποβοηθούμενο κτύπημα, Κανονισμός 9.1.3) και δεν θα δοθεί «επανάληψη».
2. Δίνεται έμφαση στο ότι μόνο τα σφάλματα που βλέπουν οι διαιτητές πρέπει να τα σφυρίζουν. Ο 1^{ος} διαιτητής πρέπει να βλέπει μόνο το μέρος του σώματος που έρχεται σε επαφή με την μπάλα. Στην απόφασή του δεν θα πρέπει να λαμβάνει υπόψιν την τοποθέτηση του σώματος του παίκτη πριν ή/και μετά το παίξιμο της μπάλας, αλλά ούτε και τον ήχο του κτυπήματος. Η Επιτροπή Κανονισμών και

- Διαιτησίας της FIVB επιμένει ότι οι διαιτητές θα πρέπει να επιτρέπουν την επαφή της μπάλας με τις παλάμες προς τα πάνω (overhand finger contact) ή κάθε άλλη επαφή που είναι σύμφωνη με τους κανονισμούς.
3. Για να κατανοήσουμε καλύτερα το κείμενο του κανονισμού 9.2.2:
Η μπάλα που μεταφέρεται περιλαμβάνει 2 ενέργειες στο παίξιμό της. Η μπάλα πρώτα πιάνεται και μετά μεταφέρεται, ενώ «παίζουμε την μπάλα» σημαίνει ότι η μπάλα αναπηδά από το σημείο επαφής.
 4. Ο διαιτητής πρέπει να δίνει σημασία στη σταθερότητα της επαφής, ειδικά όπου χρησιμοποιείται ένα είδος επίθεσης-προσποίησης («ελαφρό κτύπημα με τα δάκτυλα»), η οποία μπορεί να αλλάξει την κατεύθυνση της μπάλας. Πρέπει να αντιληφθούμε ότι κατά τη διάρκεια του επιθετικού κτυπήματος το «ελαφρό κτύπημα με τα δάκτυλα («tip») επιτρέπεται εφόσον η μπάλα δεν κρατείται ή μεταφέρεται. Με τον όρο «ελαφρό κτύπημα με τα δάκτυλα» εννοούμε την επιθετική ενέργεια (εντελώς πάνω από το φιλέ) που εκτελείται απαλά με το ένα χέρι/δάκτυλα.
Ο 1^{ος} διαιτητής πρέπει να παρακολουθεί προσεκτικά τα «ελαφρά κτυπήματα με τα δάκτυλα». Αν η μπάλα μετά από αυτή την ενέργεια δεν αναπηδήσει αμέσως, αλλά συνοδευτεί από τα χέρια/μεταφερθεί, ή η κατεύθυνσή της αλλάξει περισσότερο από μια φορά (**κατευθυνόμενη μπάλα**), πρόκειται για σφάλμα και θα πρέπει να τιμωρηθεί.
 5. Οι διαιτητές πρέπει να γνωρίζουν ότι η ενέργεια παίχτη να μπλοκάρει την μπάλα δεν είναι σύμφωνη με τους κανονισμούς εάν αντί απλά να **εμποδίσει** την μπάλα που έρχεται από το αντίπαλο γήπεδο, την κρατήσει (ή τη σηκώσει, σπρώξει, μεταφέρει, πετάξει, συνοδεύσει). Σε τέτοιες περιπτώσεις ο διαιτητής **πρέπει να τιμωρήσει το μπλοκ σαν «πιαστό»** (χωρίς όμως να υπερβάλλουμε).
 6. Σε 4 διαφορετικές περιπτώσεις η ομάδα κάνει 1^ο κτύπημα (που μετρά σαν η 1^η επαφή από τις 3 που δικαιούται η ομάδα):
 - 6.1 Υποδοχή από σέρβις.
 - 6.2 Υποδοχή επιθετικού κτυπήματος (όχι μόνο από καρφί αλλά όλες οι επιθέσεις: βλ. Κανονισμό 13.1.1).
 - 6.3 Κτύπημα μπάλας που έρχεται από μπλοκ αντιπάλου.
 - 6.4 Κτύπημα μπάλας που έρχεται από μπλοκ της ίδιας της ομάδας.
 7. Σύμφωνα με το πνεύμα των διεθνών διοργανώσεων υψηλού επιπέδου και για να ενθαρρύνονται μεγαλύτερες σε διάρκεια φάσεις και πιο θεαματικές ενέργειες, μόνο οι πιο προφανείς παραβάσεις πρέπει να σφυρίζονται. Συνεπώς, όταν κάποιος παίχτης δεν βρίσκεται σε πολύ καλή θέση για να παίξει την μπάλα, ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει να είναι λιγότερο αυστηρός στην κρίση του σχετικά με τα σφάλματα στο παίξιμο της μπάλας. Για παράδειγμα:
 - 7.1 Ο πασαδόρος τρέχει για να παίξει την μπάλα ή αναγκάζεται να κάνει μια πολύ γρήγορη κίνηση ή να πηδήξει κοντά στο φιλέ για να φτάσει την μπάλα στην προσπάθειά του να κάνει πάσα.
 - 7.2 Ο παίχτης αναγκάζεται να τρέξει ή να κάνει πολύ γρήγορες ενέργειες για να παίξει την μπάλα αφού η μπάλα έχει αναπηδήσει από το μπλοκ ή από άλλον παίχτη.
 - 7.3 Η πρώτη επαφή της ομάδας μπορεί να πραγματοποιηθεί ελεύθερα, εκτός και αν ο παίχτης πιάσει ή μεταφέρει την μπάλα.
 - 7.4 Ο παίχτης επαναφέρει την μπάλα από ολόκληρο το μήκος του τραπέζιού του σημειωτή, συμπεριλαμβανομένου και κάθε μέρους του τραπέζιού που βρίσκεται στην πλευρά του αντίπαλου γηπέδου (Κανονισμός 9, 2022-24).

Κανονισμός 10 – Μπάλα στο φιλέ και

Κανονισμός 11 – Παίχτης στο φιλέ και παρέμβαση στο παιχνίδι του αντίπαλου

1. Ο Κανονισμός 10.1.2 δίνει το δικαίωμα στους παίκτες να ξαναπαίξουν την μπάλα από την ελεύθερη ζώνη της αντίπαλης ομάδας. Κατά τη διάρκεια του αγώνα οι παίκτες και οι προπονητές θα πρέπει πρακτικά να αναγνωρίζουν την κατάσταση και να μετακινούνται μέσα στην ελεύθερη ζώνη της ομάδας τους για να δώσουν χώρο στον παίκτη για να επαναφέρει την μπάλα στο γήπεδό του. Εάν η μπάλα κατευθυνθεί προς τη θέση του 2^{ου} διαιτητή, ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να μετακινηθεί με τέτοιο τρόπο ούτως ώστε να αποφύγει τη σύγκρουση και να δώσει το δικαίωμα στον παίκτη να παίξει την μπάλα. Στην προσπάθειά του να δώσει χώρο στον παίκτη, ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να αποφύγει, στον βαθμό που αυτό είναι δυνατόν, να πηδά, να τρέχει ή να γυρίσει την πλάτη του προς την αγωνιστική ενέργεια. Επιπλέον, ο 2^{ος} διαιτητής **δεν θα πρέπει να κινηθεί προς την κατεύθυνση της μπάλας ή την κατεύθυνση του παίκτη που κυνηγά την μπάλα.** Αφού ο παίχτης κτυπήσει την μπάλα, ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να προσαρμόσει τη θέση του ούτως ώστε να βλέπει την μπάλα, τον παίκτη και την κατεύθυνση στην οποία κινείται η μπάλα.

Εάν η μπάλα περάσει το κατακόρυφο επίπεδο του φιλέ, μέσα από το οριοθετημένο διάστημα, στην ελεύθερη ζώνη των αντίπαλων και την ακουμπήσει παίχτης επιχειρώντας να την επαναφέρει, οι διαιτητές πρέπει να σφυρίζουν το σφάλμα τη στιγμή της επαφής και να δείξουν «έξω».

2. Η ενέργεια του παίκτη να παίξει την μπάλα ολοκληρώνεται όταν ο παίχτης, αφού προσγειωθεί με ασφάλεια, είναι έτοιμος να προβεί σε νέα ενέργεια.

Η ενέργεια να παιχτεί η μπάλα είναι μια ενέργεια από τους παίκτες που βρίσκονται κοντά στην μπάλα και προσπαθούν να παίξουν ακόμη και όταν δεν υπάρχει επαφή με την μπάλα. Πρέπει να είμαστε προσεκτικοί στις πιο κάτω περιπτώσεις:

Όταν παίχτης βρίσκεται στο γήπεδό του και η μπάλα που έρχεται από το αντίπαλο γήπεδο κτυπήσει στο φιλέ και ακολούθως το φιλέ ακουμπήσει τον παίκτη, ο παίχτης δεν διαπράττει σφάλμα. Ο παίχτης έχει το δικαίωμα να κάνει κάποια κίνηση για να προστατέψει το σώμα του, αλλά **δεν έχει το δικαίωμα να κάνει μια ενέργεια ενεργά προς την μπάλα** με σκοπό εσκεμμένα να αλλάξει την πορεία της μπάλας που αναπηδά στο φιλέ. Η τελευταία περίπτωση πρέπει να τιμωρείται σαν εσφαλμένη επαφή του παίκτη με το φιλέ.

Στην περίπτωση που παίχτης ακουμπήσει τον αντίπαλο, αυτό δεν θα πρέπει αυτομάτως να θεωρείται σαν σφάλμα στην περίπτωση που αμφότεροι οι παίκτες έκαναν μια νόμιμη προσπάθεια να παίξουν την μπάλα. Όταν μια τέτοια τυχαία επαφή έχει σαν αποτέλεσμα παίχτης να ακουμπήσει το φιλέ, αυτό δεν θα πρέπει να θεωρηθεί σαν σφάλμα εκ μέρους κανενός από τους 2 παίκτες. Παρόλ' αυτά, εάν αυτό θεωρηθεί σαν μια εσκεμμένη ενέργεια να οδηγήσει τον αντίπαλο να υποπέσει σε σφάλμα ή να παραπλανήσει τους διαιτητές, η φάση θα πρέπει να διακόπτεται και η ομάδα που δεν έκανε την παράβαση να κερδίζει τον πόντο. Στη συνέχεια ο παίχτης που έκανε την ενέργεια θα πρέπει να τιμωρείται για κακή συμπεριφορά σύμφωνα με την κλίμακα κυρώσεων. Συνεπώς, εάν κατά την κρίση του 1^{ου} διαιτητή η ενέργεια είναι εσκεμμένη, η κύρωση θα πρέπει να είναι ΠΟΙΝΗ (ή αυστηρότερη εφόσον ο παίχτης είχε ήδη τιμωρηθεί με ποινή).

Επαφή στο φιλέ από τα μαλλιά του παίκτη: Αυτό πρέπει να θεωρείται σαν σφάλμα μόνο όταν είναι ξεκάθαρο ότι επηρέασε την ικανότητα του αντίπαλου να παίξει την μπάλα ή διέκοψε τη φάση (π.χ. η αλογοουρά του παίκτη μπλέχτηκε στο φιλέ).

3. Όταν ένας παίχτης ακουμπήσει ένα εξωτερικό μέρος του φιλέ (λωρίδα στο πάνω μέρος του φιλέ έξω από τις αντένες, σχοινιά, στυλοβάτες κτλ.) αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί σφάλμα, εκτός και αν επηρεάζει την ουσιαστική δομή του φιλέ ή εκτός εάν η επαφή είναι εσκεμμένη.
4. Όταν το πέρασμα στο αντίπαλο γήπεδο πέραν από την κεντρική γραμμή γίνει με το πέλμα, δηλαδή το πέλμα του παίχτη ακουμπήσει το δάπεδο στο γήπεδο των αντίπαλων, για να μην είναι σφάλμα, μέρος του πέλματος πρέπει να είναι σε επαφή με τη γραμμή ή να βρίσκεται πάνω από την κατακόρυφη προέκτασή της.
5. Λόγω του υψηλού επιπέδου των ομάδων, οι ενέργειες κοντά στο φιλέ είναι θεμελιώδους σημασίας και συνεπώς οι διαιτητές θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί, ειδικά σε περιπτώσεις όπου η μπάλα ακουμπά ελαφρώς στα χέρια των μπλοκέρ και στη συνέχεια καταλήγει έξω από το γήπεδο.
Επιπλέον, οι διαιτητές θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί σε περιπτώσεις παρέμβασης στο παιχνίδι των αντίπαλων. Όταν παίχτης ακουμπήσει το φιλέ ανάμεσα στις αντένες στην προσπάθειά του να παίξει την μπάλα, τότε αυτό είναι ΣΦΑΛΜΑ ΣΤΟ ΦΙΛΕ. Όταν η φυσιολογική αναπήδηση της μπάλας στο φιλέ εμποδιστεί από κάποιον αντίπαλο που κάνει κίνηση προς το φιλέ, (sling shot) τότε αυτό αποτελεί παρέμβαση στο παιχνίδι των αντίπαλων. Παίχτης που εμποδίζει αντίπαλο από του να πλησιάσει την μπάλα σύμφωνα με τους Κανονισμούς επίσης θεωρείται ότι παρεμβαίνει στο παιχνίδι των αντίπαλων.
6. Για σκοπούς διευκόλυνσης του έργου και της συνεργασίας των δύο διαιτητών ο διαχωρισμός των καθηκόντων τους έχει ως εξής: ο 1^{ος} διαιτητής θα επικεντρώνει την προσοχή του στην πορεία της μπάλας και ο 2^{ος} διαιτητής θα επικεντρώνει την προσοχή του στα σφάλματα στο φιλέ καθ' όλη τη διάρκεια του αγώνα.
7. Ένα επιθετικό κτύπημα που ξεκινά από την πλευρά των επιτιθέμενων συχνά ολοκληρώνεται λίγο πέραν από το φιλέ λόγω της αδράνειας που εμπεριέχεται στην ενέργεια. Συμβουλευόμαστε τους διαιτητές, δεδομένου ότι η μπάλα δεν κρατηθεί ή δεν μεταφερθεί και δεδομένου ότι το επιθετικό κτύπημα ξεκινήσει από την πλευρά των επιτιθέμενων, όπως μην θεωρούν αυτή την ενέργεια σαν σφάλμα.

Κανονισμός 12 – Σέρβις

1. Για να εξουσιοδοτήσουμε το σέρβις δεν είναι απαραίτητο να ελέγξουμε ότι ο παίχτης που θα σερβίρει είναι έτοιμος – μόνο ότι ο παίχτης που θα σερβίρει έχει την μπάλα στην κατοχή του. Ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει να σφυρίξει αμέσως. Στην κανονική ροή του αγώνα (όταν δεν έχουμε αλλαγές ή επιβολή κυρώσεων) σε διοργανώσεις της FIVB, Παγκόσμιες και επίσημες διοργανώσεις ο διαθέσιμος χρόνος ανάμεσα στη λήξη του πόντου και στην εκτέλεση του επόμενου σέρβις είναι 15 δευτερόλεπτα. Αυτό ελέγχεται από ένα «ρολόι του σέρβις», το οποίο είναι συνδεδεμένο με οθόνες οι οποίες είναι εμφανείς σε κάθε γωνιά των διαφημιστικών πινακίδων. Το ρολόι θα πρέπει να επαναξεκινά στα 8 δευτερόλεπτα τη στιγμή που ο 1^{ος} διαιτητής σφυρίξει για την εξουσιοδότηση του σέρβις. Σε αυτή την περίπτωση, όταν ο διαιτητής αντιληφθεί ότι ο παίχτης καθυστερεί να πάρει τη θέση του στη ζώνη του σέρβις, εφόσον έχει πάρει την μπάλα από τον επαναφορέα μπάλας, θα πρέπει να σφυρίξει για την εξουσιοδότηση του σέρβις **μόλις ο παίχτης πατήσει μέσα στη ζώνη του σέρβις**, ασχέτως εάν ο παίχτης έχει την πλάτη του γυρισμένη προς το γήπεδο, ή δεν έχει λάβει τη θέση για σέρβις. Το σκεπτικό πίσω από αυτόν τον κανονισμό είναι να διατηρήσει αναλλοίωτο τον ρυθμό του αγώνα και να μειώσει τη διάρκεια των διακοπών του αγώνα. Κάποιες φορές οι παίχτες

- χρησιμοποιούν συγκεκριμένες «ρουτίνες» οι οποίες καθυστερούν άσκοπα τον αγώνα. Για να «διορθωθούν» αυτές οι κακές συνήθειες, είναι απαραίτητο όπως **ΟΛΟΙ** οι διαιτητές εφαρμόζουν αυτές τις οδηγίες με αυστηρότητα από την αρχή του αγώνα.
2. Πριν ο 1^{ος} διαιτητής σφυρίξει για σέρβις, θα πρέπει πρώτα να ελέγξει κατά πόσον έχει ζητηθεί replay από την τηλεόραση και να καθυστερήσει το σφύριγμα αναλόγως των οδηγιών που θα έχει λάβει από την Επιτροπή Ελέγχου της συγκεκριμένης διοργάνωσης.
 3. Ο 1^{ος} διαιτητής και οι αντίστοιχοι επόπτες γραμμών (εάν υπάρχουν) πρέπει να προσέχουν τη θέση του παίκτη που σερβίρει τη στιγμή του κτυπήματος της μπάλας ή τη στιγμή του άλματος με σκοπό να κτυπήσει την μπάλα. Ο παίκτης που σερβίρει επιτρέπεται να αρχίσει την κίνησή του έξω από τη ζώνη του σέρβις αλλά τουλάχιστον το πόδι που κάνει την **τελευταία** επαφή με το δάπεδο θα πρέπει να βρίσκεται εξ' ολοκλήρου μέσα στη ζώνη του σέρβις τη στιγμή του άλματος.
 4. Στην περίπτωση που ο σέρβερ δεν έρχεται κανονικά στη ζώνη του σέρβις ή δεν παίρνει την μπάλα από τον επαναφορέα μπάλας, κάνοντας εσκεμμένα καθυστέρηση, η ομάδα μπορεί να δεχθεί κύρωση καθυστέρησης. Προς αποφυγή παρερμηνειών, τα 8 δευτερόλεπτα ξεκινούν μόλις ο 1^{ος} διαιτητής σφυρίξει για την εξουσιοδότηση του σέρβις.
 5. Ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει να είναι προσεκτικός σε ό,τι αφορά στο προπέτασμα κατά την εκτέλεση του σέρβις όταν ένας ή περισσότεροι παίκτες της ομάδας που σερβίρει, κουνούν τα χέρια τους, πηδούν ή κινούνται προς τα πλάγια ή **στέκονται ομαδοποιημένα**, εμποδίζοντας τον αντίπαλό τους από του να βλέπει τον παίκτη που σερβίρει και την πορεία της μπάλας μέχρις ότου η μπάλα να διασχίσει το κατακόρυφο επίπεδο του φιλέ. Συνεπώς, εάν η μπάλα μετά από το σέρβις είναι καθαρά ορατή από τους αντίπαλους καθ' όλη τη διαδρομή της, μέχρις ότου περάσει το κατακόρυφο επίπεδο του φιλέ προς το αντίπαλο γήπεδο, αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί σαν προπέτασμα. Οι διαιτητές θα πρέπει να επιδεικνύουν περισσότερο ζήλο στο να αντιλαμβάνονται την πρόθεση μιας ομάδας να δημιουργήσει προπέτασμα και να αποτρέπουν **από την αρχή του αγώνα** την εκμετάλλευση του κανονισμού για το προπέτασμα με τη δικαιολογία της «τακτικής στρατηγικής». Συνεπώς, όταν οι παίκτες μιας ομάδας **ΞΕΚΑΘΑΡΑ ΟΜΑΔΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ** με την πρόθεση να κάνουν προπέτασμα ή όταν οι παίκτες έχουν τα χέρια τους **πάνω από το ύψος του κεφαλιού τους**, (επιτρέπεται, παρόλ' αυτά, να προστατεύουν τα κεφάλια τους, αλλά δεν θα πρέπει να υψώνουν τα χέρια τους πάνω από τα κεφάλια τους) ο διαιτητής μπορεί να το υποδείξει αυτό στην ομάδα που σερβίρει, σφυρίζοντας για να χωρίσει τους παίκτες, και αν δεν υπακούσουν, ο 1^{ος} διαιτητής **ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΦΥΡΙΞΕΙ ΤΟ ΣΦΑΛΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΠΕΤΑΣΜΑΤΟΣ** μετά την εκτέλεση του σέρβις. Είναι αναγκαίο όπως **ΟΛΟΙ** οι διαιτητές εφαρμόσουν αυτές τις οδηγίες από την αρχή του αγώνα. Το αντίθετο θα είχε επιπτώσεις στο fair play.
 6. Ο διαιτητής δεν επιτρέπεται να δώσει την εξουσιοδότηση για σέρβις εάν οι ομάδες δεν έχουν τον σωστό αριθμό παιχτών (π.χ. εάν μια ομάδα έχει 5 ή 7 παίκτες) στο γήπεδο. Σε αυτές τις περιπτώσεις ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει να περιμένει και να υπενθυμίσει την ομάδα που δεν έχει 6 παίκτες. Εάν χρειαστεί θα πρέπει να δώσει κύρωση καθυστέρησης. Παρόμοια διαδικασία θα πρέπει να εφαρμόζεται και στην περίπτωση που ο Λίμπερο κάνει περιστροφή στη θέση 4 και ξεκάθαρα δεν γίνεται αντικατάσταση από τον αντίστοιχο συμπαίκτη του.

Κανονισμός 13 – Επιθετικό κτύπημα

1. Όταν ελέγχουμε τους παίκτες της πίσω ζώνης και το επιθετικό κτύπημα από τον Λίμπερο είναι σημαντικό να κατανοήσουμε ότι πρόκειται για σφάλμα μόνο όταν το επιθετικό κτύπημα ολοκληρωθεί (όταν η μπάλα περάσει εντελώς το κατακόρυφο επίπεδο του φιλέ ή όταν την ακουμπήσει αντίπαλος παίχτης).

Κανονισμός 14 – Μπλοκ

1. Ο μπλοκέρ έχει το δικαίωμα να μπλοκάρει κάθε μπάλα στο αντίπαλο γήπεδο τοποθετώντας τα χέρια του πέραν του φιλέ νοουμένου ότι:
 - Η μπάλα μετά το πρώτο ή το δεύτερο κτύπημα της αντίπαλης ομάδας κατευθύνεται προς το γήπεδο του μπλοκέρ και
 - Κανένας παίχτης της αντίπαλης ομάδας δεν βρίσκεται αρκετά κοντά στο φιλέ σε εκείνο το μέρος του αγωνιστικού διαστήματος για να μπορέσει να παίξει την μπάλα.

Παρόλ' αυτά, εάν παίχτης της αντίπαλης ομάδας βρίσκεται κοντά στην μπάλα, η οποία βρίσκεται εξ' ολοκλήρου στη δική του πλευρά και ετοιμάζεται να την κτυπήσει, το μπλοκ πέραν του φιλέ αποτελεί σφάλμα αν ο μπλοκέρ ακουμπήσει την μπάλα πριν από τον αντίπαλο παίχτη διότι θεωρείται ότι παρεμποδίζει την προσπάθεια του αντίπαλου παίχτη.

Μετά το τρίτο κτύπημα από κάποιον αντίπαλο, κάθε σε κάθε μπαλιά μπορεί να γίνει μπλοκ στο αντίπαλο γήπεδο. Εδώ είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι επιτρέπεται το μπλοκ, αλλά ΟΧΙ ΤΟ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟ ΚΤΥΠΗΜΑ (βλ. σημείο 3 πιο κάτω).

2. Δεν επιτρέπεται να γίνει μπλοκ σε σηκώματα και επιτρεπόμενες πάσες (όχι επιθέσεις) που δεν διασχίζουν το φιλέ προς το αντίπαλο γήπεδο, εκτός μετά την τρίτη μπαλιά.
3. Εάν κάποιος από τους μπλοκέρ τοποθετήσει τα χέρια του πέραν από το κατακόρυφο επίπεδο του φιλέ και κτυπήσει την μπάλα (καρφί) αντί για να κάνει μια ενέργεια για μπλοκ, αυτό είναι σφάλμα (η έκφραση «πέραν από το κατακόρυφο επίπεδο του φιλέ» σημαίνει να βάλει τα χέρια το στο αντίπαλο διάστημα). Στην ενέργεια για καρφί ο παίχτης φέρνει προς τα πίσω τον ένα ή και τους δύο βραχίονές του και μετά κτυπά την μπάλα, ενώ στην ενέργεια για μπλοκ όχι.
4. Εφόσον η μπάλα μπορεί να ακουμπήσει οποιοδήποτε μέρος του σώματος, εάν κατά τη διάρκεια του μπλοκ η μπάλα ακουμπήσει τα πόδια του παίχτη κατά τη διάρκεια της ίδιας ενέργειας, αυτό δεν θεωρείται σφάλμα και συνεχίζει να θεωρείται σαν μπλοκ!

Κανονισμός 15 – Κανονικές διακοπές του αγώνα (Τάιμ-άουτς και Αλλαγές)

Δεν επιτρέπεται το αίτημα για άλλη διακοπή του αγώνα εφόσον ένα τέτοιο αίτημα έχει ήδη απορριφθεί και τιμωρηθεί με προειδοποίηση καθυστέρησης πριν από την επόμενη ολοκληρωμένη φάση (βλ. σημεία 7 και 8 πιο κάτω και Κανονισμό 15.2).

1. Τάιμ-άουτς

- 1.1 Όταν ο προπονητής ζητά τάιμ-άουτ, θα πρέπει **πάντοτε** να κάνει την επίσημη χειροσήμανση. Εάν απλά σταθεί, το ζητήσει προφορικά ή πατήσει την κόρνα **ή το ζητήσει μέσω του tablet**, οι διαιτητές θα πρέπει να είναι βέβαιοι (και να είναι ενεργοί σε αυτό) για την πρόθεση του προπονητή προτού το εγκρίνουν ή το απορρίψουν. Εάν για οποιοδήποτε άλλο λόγο το αίτημα για τάιμ-άουτ απορριφθεί, ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει να κρίνει αν επρόκειτο για πρόθεση της

ομάδας να καθυστερήσει τον αγώνα και να την τιμωρήσει σύμφωνα με τους κανονισμούς.

- 1.2 Το λογισμικό του ηλεκτρονικού φύλλου αγώνα και του tablet αυτόματα θα ηγήσει την κόρνα εάν η ομάδα χρησιμοποιεί το Electronic Team Tablet (EET) για να κάνει το αίτημα για το τάιμ-άουτ.
- 1.3 Η χρονομέτρηση του τάιμ-άουτ μπορεί να προσαρμοστεί ούτως ώστε να μειωθεί η διάρκεια του τάιμ-άουτ, σύμφωνα με τις ανάγκες της εκάστοτε διοργάνωσης.
- 1.4 Στην περίπτωση που οι ομάδες επιθυμούν να μπουν στο γήπεδο πριν από την επίσημη λήξη του τάιμ-άουτ, οι διαιτητές θα το επιτρέψουν, όμως ο αγώνας δεν θα επαναρχίσει πριν από τη λήξη της επίσημης χρονομέτρησης του τάιμ-άουτ.

2. Αλλαγή παίχτη

- 2.1 Ο 2^{ος} διαιτητής θα στέκεται ανάμεσα στον στυλοβάτη και στο τραπέζι του σημειωτή και – εκτός και αν ο σημειωτής υποδείξει ότι η αλλαγή είναι αντικανονική – θα κάνει τη χειροσήμανση (σταύρωμα των χεριών) για τους παίχτες, ούτως ώστε να πραγματοποιηθεί η αλλαγή στην πλάγια γραμμή. Στην περίπτωση που χρησιμοποιούνται τα tablets, δεν υπάρχει ανάγκη ο 2^{ος} διαιτητής να κάνει τη χειροσήμανση με το σταύρωμα των χεριών εκτός και αν οι παίχτες καθυστερούν να κάνουν την αλλαγή στην πλάγια γραμμή.

Στις περιπτώσεις πολλαπλών αλλαγών, και εφόσον χρησιμοποιείται το χάρτινο φύλλο αγώνα, ο 2^{ος} διαιτητής πρέπει να περιμένει τη χειροσήμανση του σημειωτή ότι η προηγούμενη αλλαγή καταγράφηκε για να προχωρήσει στην πραγματοποίηση της επόμενης αλλαγής.

Στην περίπτωση που γίνονται αλλαγές με τη χρήση tablet, το λογισμικό δεν επιτρέπει τις αντικανονικές αλλαγές. Οι αλλαγές καταγράφονται αυτόματα στο φύλλο αγώνα και έτσι ο 2^{ος} διαιτητής παρεμβαίνει μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις όπου προκαλείται καθυστέρηση. Τα καθήκοντα του σημειωτή σε αυτή την περίπτωση αλλάζουν. Αντί να εισάγει την πληροφορία, τώρα την ελέγχει και ακολούθως την αποδέχεται (ή την απορρίπτει) με τη βοήθεια της ηλεκτρονικής συσκευής που χρησιμοποιεί. Επιπλέον, εάν ο σημειωτής χρειαστεί να καταγράψει την αλλαγή με το χέρι – μέσω του ηλεκτρονικού φύλλου αγώνα – ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να του δώσει τον χρόνο που χρειάζεται και να παρατείνει ελαφρώς τη διαδικασία.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το αίτημα για αλλαγή είναι πάντοτε **η στιγμή της εισόδου του παίχτη μέσα στη ζώνη αλλαγών**, ασχέτως με το ποια μέθοδος χρησιμοποιείται ή ποια μέθοδος σκοραρίσματος εφαρμόζεται.

- 2.2 Οι πολλαπλές αλλαγές, στην περίπτωση που χρησιμοποιείται το χάρτινο φύλλο αγώνα, πρέπει να εκτελούνται η μια μετά την άλλη: πρώτα ένα ζευγάρι παίχτες, μετά άλλο κτλ, ούτως ώστε να δίνεται η ευκαιρία στον σημειωτή να τις ελέγχει μία προς μία. Στην περίπτωση πολλαπλών αλλαγών, οι παίχτες που θα μπουν στο γήπεδο πρέπει να πλησιάζουν τη ζώνη αλλαγών σαν μια μονάδα. Εάν δεν έρχονται μαζί σαν ζευγάρι, αλλά μεσολαβεί ελάχιστος χρόνος ανάμεσα στην είσοδο του πρώτου παίχτη στη ζώνη αλλαγών και της άφιξης του 2^{ου} παίχτη, και είναι προφανές ότι είναι μέρος της διαδικασίας αλλαγής, οι διαιτητές δεν πρέπει να είναι πολύ αυστηροί και πρέπει να επιτρέψουν την αλλαγή. Η ελάχιστη καθυστέρηση από τον δεύτερο (τρίτο) παίχτη δεν είναι ικανή να προκαλέσει πραγματική καθυστέρηση στον αγώνα. Π.χ. ο επόμενος παίχτης πρέπει να βρίσκεται στη ζώνη αλλαγών αφού ολοκληρωθεί η καταγραφή της προηγούμενης αλλαγής.

Ξανά, με τη χρήση του λογισμικού του tablet, όταν αυτό χρησιμοποιείται, οι πολλαπλές αλλαγές μπορούν να γίνουν την ίδια στιγμή, επιταχύνοντας τον αγώνα. Οι 2^{οι} Διαιτητές, συνεπώς, θα πρέπει να επιτρέπουν ελεύθερα τις αλλαγές, χρησιμοποιώντας αυτή τη μέθοδο.

2.3 Είναι πολύ σημαντικό να διασφαλίσουμε ότι οι παίχτες κινούνται γρήγορα και ήρεμα.

Σύμφωνα με τη διαδικασία αυτή, οι περιπτώσεις κυρώσεων καθυστέρησης όταν αναπληρωματικοί παίχτες δεν είναι έτοιμοι να εισέλθουν στο γήπεδο πρέπει να μειωθούν στο ελάχιστο.

Αποτελεί καθήκον του 2^{ου} διαιτητή και του σημειωτή να μην σφυρίζουν ή να πατήσουν την κόρνα αντίστοιχα, εάν ο παίχτης που θα μπει σαν αλλαγή στο γήπεδο δεν είναι έτοιμος ή αν μπει στη ζώνη αλλαγών κατά λάθος. Εφόσον δεν προκληθεί καθυστέρηση, το «αίτημα» για αλλαγή θα πρέπει να απορρίπτεται από τον 2^ο διαιτητή χωρίς κάποια κύρωση. Ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να είναι ενεργός και παρατηρητικός σε τέτοιες περιπτώσεις και να κάνει τις απαραίτητες ενέργειες προς αποφυγή σφαλμάτων προτού ο παίχτης εισέλθει στη ζώνη αλλαγών. Στην περίπτωση που ο παίχτης δεν είναι έτοιμος για αλλαγή (δεν κρατά πινακίδα αλλαγής / κρατά λανθασμένη πινακίδα αλλαγής, φορά τη στολή προθέρμανσης, καταφθάνει αργοπορημένα στη ζώνη αλλαγών), ο 2^{ος} διαιτητής απλά θα σταματά τον παίχτη από του να εισέλθει στη ζώνη αλλαγών. Στην περίπτωση που ο παίχτης εισέλθει εσφαλμένα στη ζώνη αλλαγών, αντιληφθεί το λάθος του και αμέσως επιστρέψει πίσω, αυτό το αίτημα δεν θα πρέπει να επιφέρει κύρωση από πλευράς των διαιτητών. Εν κατακλείδι, οι διαιτητές δεν θα πρέπει να επιβάλουν κάποια κύρωση καθυστέρησης εφόσον τα προαναφερθέντα μικρά λάθη της ομάδας δεν διασπούν τη ροή του αγώνα.

3. Σε περίπτωση τραυματισμού παίχτη, οι διαιτητές θα πρέπει να διακόψουν τον αγώνα **MONO** όταν ο τραυματισμός είναι εμφανής (ή υπάρχει αίμα) και υπάρχει ξεκάθαρος κίνδυνος περαιτέρω τραυματισμού στον ίδιο τον παίχτη, σε συμπαίχτες του ή σε αντίπαλους παίχτες. Όταν κάποιος παίχτης τραυματιστεί σοβαρά, για τους προαναφερθέντες λόγους και θα πρέπει να εγκαταλείψει το γήπεδο, πρώτα θα πρέπει να γίνει κανονική αλλαγή. Εάν αυτό δεν είναι δυνατόν, τότε θα πρέπει να γίνει μια κατ' εξαίρεση αλλαγή λόγω τραυματισμού, ελεύθερα, από την ομάδα, χωρίς να λαμβάνεται υπόψιν ο κανονισμός για τους περιορισμούς στις αλλαγές παιχτών, από οποιονδήποτε παίχτη **δεν βρίσκεται στο γήπεδο τη στιγμή του τραυματισμού.**

Οι διαιτητές θα πρέπει να αντιλαμβάνονται τη διαφορά ανάμεσα στην αντικανονική αλλαγή (όταν δηλαδή η ομάδα έκανε μια αντικανονική αλλαγή, στη συνέχεια ο αγώνας συνεχίστηκε και ο σημειωτής / 2^{ος} διαιτητής δεν το αντιλήφθηκε, (Κανονισμός 15.9) και στο **αίτημα** για αντικανονική αλλαγή το οποίο τη στιγμή του αιτήματος ο σημειωτής ή ο 2^{ος} διαιτητής αντιλαμβάνονται ότι είναι αντικανονικό (Κανονισμός 16.3) και το οποίο θα πρέπει να απορρίπτεται και να τιμωρείται με κύρωση καθυστέρησης.

4. Αίτημα για αλλαγή παίχτη πριν από την έναρξη του σετ επιτρέπεται και θα πρέπει να καταγράφεται. Ο προπονητής θα πρέπει να κάνει το αίτημα για αλλαγή και, σε αυτή την περίπτωση, με την επίσημη χειροσήμανση.

5. Οι διαιτητές πρέπει να μελετήσουν και να κατανοήσουν επακριβώς τον κανονισμό που αφορά στο «αντικανονικό αίτημα» (Κανονισμός 15.11).
 - Τι σημαίνει «αντικανονικό αίτημα»
 - Ποιες είναι οι συνηθισμένες περιπτώσεις
 - Ποια διαδικασία ακολουθείται σε κάθε περίπτωση
 - Τι πρέπει να γίνει στην περίπτωση που μια ομάδα επαναλάβει αντικανονικό αίτημα στον ίδιο αγώνα.
Ο 2^{ος} διαιτητής πρέπει να ελέγχει ότι τα αντικανονικά αιτήματα καταγράφονται στον ειδικό χώρο στο φύλλο αγώνα.
6. Ο βοηθός σημειωτής καταγράφει τις αντικαταστάσεις του Λίμπερο – όπως και τους επαναπροσδιορισμούς του Λίμπερο – σε ένα ξεχωριστό φύλλο ειδικό για αυτό τον σκοπό (R-6), ούτως ώστε ο αριθμός του παίχτη που αντικαταστάθηκε από τον Λίμπερο να είναι γνωστός ανά πάσα στιγμή (όπου χρησιμοποιείται το ηλεκτρονικό φύλλο αγώνα, ο σημειωτής και ο βοηθός σημειωτής θα πρέπει να έχουν μια λεκτική συνεργασία σε ό,τι αφορά στην αναγνώριση και στην καταγραφή των αντικαταστάσεων του Λίμπερο).
7. Πριν από τη λήξη της επόμενης ολοκληρωμένης φάσης δεν επιτρέπεται μια ομάδα να ζητήσει επιπλέον κανονική διακοπή του αγώνα εφόσον ένα τέτοιο αίτημα της έχει απορριφθεί και της έχει επιβληθεί προειδοποίηση καθυστέρησης στο διάστημα ανάμεσα στη λήξη της προηγούμενης φάσης και στην έναρξη της επόμενης. Π.χ. μια ομάδα ζήτησε τάιμ-άουτ μετά από το σφύριγμα για σέρβις, ο αγώνας διακόπηκε και στην ομάδα επιβλήθηκε προειδοποίηση καθυστέρησης. Η ομάδα τώρα δεν έχει το δικαίωμα να ζητήσει τάιμ-άουτ ούτε και κανονική αλλαγή παίχτη (εκτός στην περίπτωση κατ' εξαίρεση αλλαγής λόγω τραυματισμού ή αναγκαστικής αλλαγής για κάποιο τραυματία παίχτη ή για παίχτη που έχει αποβληθεί ή αποκλειστεί από τον αγώνα) πριν από την επανέναρξη του αγώνα.
8. Στην περίπτωση κάποιας φάσης που διακόπτεται, δεν επιτρέπεται το αίτημα για καμία κανονική διακοπή του αγώνα, με εξαίρεση την αναγκαστική αλλαγή για κάποιο τραυματία παίχτη ή για παίχτη που έχει αποβληθεί ή αποκλειστεί από τον αγώνα πριν από την ολοκλήρωση της επόμενης φάσης (Κανονισμός 15.2).
9. Τραυματισμένοι παίχτες, άρρωστοι παίχτες, παίχτες που αποβλήθηκαν από το σετ ή αποκλείστηκαν από τον αγώνα θα πρέπει με την πρώτη ευκαιρία να γίνονται κανονική αλλαγή. Εάν αυτό δεν είναι δυνατόν, η ομάδα έχει το δικαίωμα να κάνει μια ΚΑΤ' ΕΞΑΙΡΕΣΗ αλλαγή, χρησιμοποιώντας οποιονδήποτε παίχτη του πάγκου εκτός από τους Λίμπερο και τον παίχτη που αντικαθιστά τον Λίμπερο **που δεν βρισκόταν στο γήπεδο τη στιγμή του τραυματισμού ή της κύρωσης.**
10. Όταν το Field of play δεν είναι το παραδοσιακό, οι αλλαγές θα πρέπει να καταφθάνουν στην πλάγια γραμμή πίσω από τον 1^ο διαιτητή. Αυτό σημαίνει ότι ο 3^{ος} διαιτητής θα πρέπει να είναι ικανός να ενημερώνει τον 1^ο διαιτητή προς αποφυγή σύγχυσης ανάμεσα στο σφύριγμα για εξουσιοδότηση του σέρβις και μη αναγκαίων απορρίψεων αιτημάτων για αλλαγή – λέγοντάς του «αλλαγή δεξιά» ή «αλλαγή αριστερά». Ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει να είναι σε θέση να σταματά προσωρινά τις αλλαγές στην πλάγια γραμμή μέχρι να του πει ο Σημειωτής τη φράση «scorer ready».

Κανονισμός 16 – Καθυστερήσεις του αγώνα και Αντικανονικά Αιτήματα

1. Ο διαιτητής πρέπει να γνωρίζει πολύ καλά τις διαφορές ανάμεσα σε ένα αντικανονικό αίτημα και σε μία καθυστέρηση.

Μερικά παραδείγματα, ανάμεσα σε άλλα, που πρέπει να θεωρούνται σαν **αντικανονικά αιτήματα** την πρώτη φορά που συμβαίνουν στον αγώνα:

- αίτημα για τάιμ-άουτ αφού ο 1^{ος} διαιτητής σφύριξε για το επόμενο σέρβις ή κατά τη διάρκεια της φάσης
- αίτημα για έβδομη αλλαγή για πρώτη φορά ή για τρίτο τάιμ-άουτ
- αίτημα για δεύτερη αλλαγή πριν το τέλος της επόμενης ολοκληρωμένης φάσης (εκτός στην περίπτωση αναγκαστικής αλλαγής για τραυματισμένο παίχτη, άρρωστο παίχτη, παίχτη που αποβλήθηκε από το σερβίς ή που αποκλείστηκε από τον αγώνα).

Στην περίπτωση που ο αγώνας καθυστερήσει λόγω ενός αντικανονικού αιτήματος, αυτό θα πρέπει να θεωρηθεί και να καταγραφεί σαν καθυστέρηση. Σε αυτή την περίπτωση η ομάδα έχει ακόμη «το δικαίωμα» για ακόμη ένα αντικανονικό αίτημα.

Μερικά παραδείγματα, ανάμεσα σε άλλα, που πρέπει να θεωρούνται σαν **καθυστερήση**:

- η επανάληψη κάθε αντικανονικού αιτήματος, άσχετα από τη φύση του πρώτου αντικανονικού αιτήματος
- το αίτημα για αντικανονική αλλαγή όταν αυτό γίνεται αντιληπτό πριν από το επόμενο σέρβις
- η καθυστέρηση στον αγώνα από παίχτη που ζητά την άδεια του διαιτητή για να δέσει το κορδόνια του, κάτι που θεωρείται από τους διαιτητές ως εσκεμμένη καθυστέρηση
- η επανάληψη μιας καθυστερημένης (μετά από το σφύριγμα για την εκτέλεση του σέρβις, αλλά πριν από την εκτέλεση του σέρβις) αντικατάστασης του Λίμπερο
- η μη αντικατάσταση του Λίμπερο όταν αυτός κάνει περιστροφή στη θέση 4 και η όλη διαδικασία προκαλέσει καθυστέρηση στον αγώνα.

2. Οι διαιτητές πρέπει να αποτρέπουν όλες τις ακούσιες ή εκούσιες καθυστερήσεις από τις ομάδες.

Παρόλο που είναι αποδεκτό κάποιος παίχτης να υποδείξει στον καθαριστή γηπέδου το σημείο που χρειάζεται σκούπισμα, αποτελεί ευθύνη του 1^{ου} διαιτητή να αποφασίσει κατά πόσον κάποιο αίτημα για σκούπισμα του γηπέδου πρέπει να θεωρηθεί σαν πρόθεση του παίχτη να καθυστερήσει τον αγώνα και συνεπώς να τιμωρηθεί με κύρωση καθυστέρησης. Προς αποφυγή άσκοπων καθυστερήσεων του αγώνα, όταν ο 1^{ος} διαιτητής δίνει κύρωση καθυστέρησης σε μια ομάδα **δεν θα πρέπει να καλεί κοντά του τον αρχηγό αγώνα** για να τον ενημερώνει.

Ο αριθμός αλλά και το σύστημα λειτουργίας των γρήγορων καθαριστών μπορεί να τύχει αλλαγών από διοργάνωση σε διοργάνωση, αναλόγως των οδηγιών που θα δίνονται από την Επιτροπή Ελέγχου.

3. Σκούπισμα του γηπέδου

Κύριος σκοπός της συγκεκριμένης διαδικασίας είναι να εξασφαλίσει την ασφάλεια των παιχτών και την ομαλή ροή του αγώνα, όπως και να αποφεύγεται το σκούπισμα του δαπέδου από τους ίδιους τους παίχτες.

3.1 Καθαριστές του δαπέδου και ο εξοπλισμός τους

3.1.1 Καθαριστές του δαπέδου

2 καθαριστές ανά γήπεδο X 2 γήπεδα = 4 καθαριστές συνολικά. Θα πρέπει να είναι επαρκώς εκπαιδευμένοι σε σχέση με τα καθήκοντά τους. Είναι βοηθητικό εάν είναι πετοσφαιριστές.

3.1.2 Εξοπλισμός των καθαριστών

8 ή περισσότερες απορροφητικές πετσέτες (ελάχιστο μέγεθος 40εκ X 40εκ, μέγιστο μέγεθος 40εκ X 80εκ), 4 (2-2) θα πρέπει να βρίσκονται κοντά στο τραπέζι του σημειωτή και 4 (2-2) να κάθονται σε μικρές καρέκλες.

3.1.3 Θέση των γρήγορων καθαριστών

3.1.3.1 Δύο γρήγοροι καθαριστές ανά γήπεδο (4 συνολικά) καθισμένοι σε μικρές καρέκλες δίπλα από κάθε πλευρά του τραπεζιού του σημειωτή (έτοιμοι να τρέξουν στο σημείο που χρειάζεται σκούπισμα).

3.1.3.2 Οι καθαριστές θα πρέπει να προσέχουν να μην εμποδίζουν τη θέση των διαφημιστικών πινακίδων που περιβάλλουν τον αγωνιστικό χώρο, ασχέτως της θέσης τους, και ειδικότερα πίσω από την καρέκλα του 1^{ου} διαιτητή.

3.2 Πώς πρέπει να σκουπίζεται το γήπεδο

Για να διασφαλίσει τη ροή του αγώνα και να σταματήσει τακτικές καθυστερήσεις, η FIVB πήρε τις ακόλουθες αποφάσεις:

3.2.1 Όταν η μπάλα είναι εκτός παιδιάς (ανάμεσα στις φάσεις), εάν είναι αναγκαίο:

3.2.1.1 Όταν ο γρήγορος καθαριστής αντιληφθεί ένα βρεγμένο σημείο στο δάπεδο, θα περιμένει μέχρι το τέλος της φάσης. Αμέσως, αφού ο διαιτητής σφυρίξει «μπάλα εκτός παιδιάς», θα πρέπει να τρέξει στο βρεγμένο σημείο.

3.2.1.2 Αμέσως μετά το γρήγορο σκούπισμα, οι καθαριστές πρέπει να επιστρέφουν στις θέσεις τους, και μέσω της συντομότερης οδού να τρέχουν εκτός του αγωνιστικού χώρου.

3.2.1.3 Λαμβάνοντας υπόψιν και το serve clock, ο απαιτούμενος χρόνος για να σκουπιστεί ένα βρεγμένο σημείο δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα 7 δευτερόλεπτα ανάμεσα στο σφύριγμα του διαιτητή για τη λήξη μιας φάσης και στο σφύριγμα του διαιτητή για το επόμενο σέρβις. Δεν θα πρέπει να προκαλείται καθυστέρηση στον αγώνα λόγω των καθαριστών.

3.2.1.4 Οι διαιτητές δεν εμπλέκονται στις ενέργειες των καθαριστών. Παρόλ' αυτά, έχουν την εξουσία να ρυθμίζουν τις ενέργειες των καθαριστών, μόνο στην περίπτωση που ο αγώνας επηρεάζεται από τους καθαριστές ή αν αυτοί δεν εκτελούν σωστά τα καθήκοντά τους.

3.2.1.5 Στην περίπτωση που υπάρχει ένα επικίνδυνο βρεγμένο σημείο στο δάπεδο, οι παίκτες και οι προπονητές έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν από τους καθαριστές να το σκουπίσουν. Παρόλ' αυτά, το να καλέσουν τους καθαριστές χωρίς λόγο στο γήπεδο ή στην ελεύθερη ζώνη θα πρέπει να θεωρηθεί σαν εσκεμμένη καθυστέρηση και να τιμωρηθεί.

Εάν μια ομάδα εμποδίσει τη συνέχιση του παιχνιδιού μετά από τάιμ-άουτ με την πρόφαση ότι υπάρχει βρεγμένο σημείο στο δάπεδο μπροστά από τον πάγκο της ομάδας, ο 1^{ος} διαιτητής μπορεί να δώσει κύρωση καθυστέρησης.

Οι πετσέτες των γρήγορων καθαριστών δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για να καθαρίσουν τέτοια βρεγμένα σημεία καθώς το υγρό από τα ισοτονικά ποτά μπορεί να περιέχει αλάτι ή ζάχαρη, τα οποία μπορεί να μεταφερθούν στην αγωνιστική επιφάνεια.

3.3 Ευθύνες των παιχτών

Σε περίπτωση που οι παίκτες, με δικό τους ρίσκο, σκουπίζουν το δάπεδο με τις δικές τους μικρές πετσέτες, ο 1^{ος} διαιτητής δεν θα περιμένει μέχρι να τελειώσουν το σκούπισμα και οι παίκτες να πάρουν τις θέσεις τους. Εάν δεν βρίσκονται στις σωστές θέσεις τη στιγμή της εκτέλεσης του σέρβις, ο αντίστοιχος διαιτητής θα σφυρίζει τις λάθος θέσεις.

Κανονισμός 18 – Χρόνος ανάμεσα στα σετς και αλλαγές γηπέδων

1. Ανάμεσα στα σετς, μπάλες εκτός από τις μπάλες του αγώνα, μπορούν να χρησιμοποιούνται για προθέρμανση στην ελεύθερη ζώνη.
2. Ανάμεσα στα σετς όλες οι μπάλες του αγώνα παραμένουν στην κατοχή των επαναφορέων μπάλας. Οι τελευταίοι δεν έχουν το δικαίωμα να τις δίνουν στους παίκτες για προθέρμανση. Πριν από το καθοριστικό σετ, ο 2^{ος} διαιτητής δίνει την μπάλα στον παίκτη που θα σερβίρει πρώτος στο σετ. Κατά τη διάρκεια των τάιμ-άουτς και των αλλαγών και κατά τη διάρκεια της αλλαγής γηπέδων στο καθοριστικό σετ στον 8^ο πόντο, ο 2^{ος} διαιτητής δεν παίρνει την μπάλα. Η μπάλα μένει με τους επαναφορείς μπάλας.
3. Σε κάποιες διοργανώσεις οι ομάδες δεν θα αλλάζουν γήπεδα, ούτως ώστε να μειώνεται ο κίνδυνος πιθανής μόλυνσης λόγω του COVID-19.

Κανονισμός 19 – Ο παίκτης Λίμπερο

1. Στην περίπτωση που μια ομάδα έχει 2 Λίμπερο, μια ώρα πριν από την έναρξη του αγώνα, ή σύμφωνα με τους κανονισμούς της εκάστοτε διοργάνωσης, εάν αυτοί διαφέρουν, ο ενεργός Λίμπερο πρέπει να καταγράφεται στην πρώτη από τις 2 ειδικές γραμμές που προβλέπονται για τους Λίμπερο.
2. Οι 2 Λίμπερο της ομάδας επιτρέπεται να φορούν στολές διαφορετικού χρώματος και σχεδίου ο ένας από τον άλλο και από την υπόλοιπη ομάδα (Κανονισμός 19.2).
3. Ο Λίμπερο επιτρέπεται να είναι αρχηγός ομάδας ή αγώνα (Κανονισμός 19.4.2.5).
4. Οι συνέπειες μιας αντικανονικής αντικατάστασης Λίμπερο πρέπει να τυγχάνουν χειρισμού με τον ίδιο τρόπο όπως και μια αντικανονική αλλαγή.
5. Εάν ο Λίμπερο καταστεί ανίκανος να συνεχίσει να αγωνίζεται (τραυματίστηκε, είναι άρρωστος, αποβλήθηκε από το σετ κτλ), ο προπονητής έχει το δικαίωμα να επαναπροσδιορίσει σαν νέο Λίμπερο κάποιον από τους παίκτες (εκτός από τον παίκτη που αντικαθιστά τον Λίμπερο) που δεν βρίσκεται στο γήπεδο τη στιγμή του επαναπροσδιορισμού.
Η διαδικασία θα πρέπει να είναι παρόμοια με τη διαδικασία της αντικατάστασης εφόσον ο επαναπροσδιορισμός γίνεται απευθείας μετά τον τραυματισμό ή με τη διαδικασία της αλλαγής εφόσον ο επαναπροσδιορισμός γίνει σε μεταγενέστερο στάδιο. Αυτό θα πρέπει να γίνεται με ελάχιστες τυπικές διαδικασίες, καθώς ο προπονητής ή ο αρχηγός του αγώνα επιβεβαιώσει την απόφαση που λήφθηκε στην ομάδα των διαιτητών.
6. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη διαφορά ανάμεσα στην κατ' εξαίρεση αλλαγή ενός τραυματισμένου παίκτη και στον επαναπροσδιορισμό ενός τραυματισμένου Λίμπερο.
Στην περίπτωση που κάποιος κανονικός παίκτης τραυματίζεται, και δεν υπάρχει η δυνατότητα κανονικής αλλαγής, κάθε παίκτης που δεν βρίσκεται στο γήπεδο τη

στιγμή του τραυματισμού (εκτός από τον Λίμπερο και τον παίκτη που αντικαταστάθηκε από τον Λίμπερο) *μπορεί να γίνει αλλαγή* με τον τραυματισμένο παίκτη.

Το πιο πάνω είναι σε σχέση με τον επαναπροσδιορισμό νέου Λίμπερο όπου *οποιοσδήποτε παίκτης που δεν βρίσκεται στο γήπεδο τη στιγμή του επαναπροσδιορισμού* (εκτός από τον παίκτη που ο ενεργός Λίμπερο αντικατέστησε ή τον αρχικό ενεργό Λίμπερο που προηγουμένως δηλώθηκε ανίκανος να συνεχίσει να αγωνίζεται) *μπορεί να γίνει ο νέος Λίμπερο!* Καλό είναι να έχουμε υπόψιν μας ότι ο επαναπροσδιορισμός νέου Λίμπερο είναι μια επιλογή την οποία ο προπονητής μπορεί να χρησιμοποιήσει ή να επιλέξει να μην χρησιμοποιήσει.

Παίχτες που αποβλήθηκαν από το σετ ή που αποκλείστηκαν από τον αγώνα θα πρέπει να γίνουν κανονική αλλαγή. Παρόλ' αυτά, εφόσον αυτό δεν είναι δυνατόν, και για να μην τελειώσει το σετ, ο προπονητής έχει την επιλογή (όχι την υποχρέωση) να επιλέξει να πραγματοποιήσει μια κατ' εξαίρεση αλλαγή στη θέση του παίκτη που αποβλήθηκε από το σετ ή που αποκλείστηκε από τον αγώνα. Κάθε παίκτης που γίνεται κατ' εξαίρεση αλλαγή δεν επιτρέπεται να αγωνιστεί για το υπόλοιπο του αγώνα. Αυτό ισχύει και για παίκτη που έχει αποβληθεί από το σετ, εφόσον χρησιμοποιηθεί αυτή η επιλογή. Όμως είναι πάντοτε επιλογή του προπονητή κατά πόσον θα επιλέξει να εφαρμόσει αυτή τη διαδικασία ή όχι.

7. Για να αντιληφθούν καλύτερα το νόημα του Κανονισμού 19.3.2, οι διαιτητές πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη σημασία στη διαφορά ανάμεσα στη διατύπωση του Κανονισμού 25.2.2.2, ο οποίος καθορίζει ότι ο σημειωτής πρέπει να υποδεικνύει κάθε σφάλμα στη σειρά του σέρβις αμέσως μετά την εκτέλεση του σέρβις και του Κανονισμού 26.2.2.2 που αναφέρει ότι ο βοηθός σημειωτής πρέπει να ενημερώνει τους διαιτητές για κάθε σφάλμα που αφορά στις αντικαταστάσεις του Λίμπερο, χωρίς να αναφέρει "μετά την εκτέλεση του σέρβις". Αυτό σημαίνει ότι ο βοηθός σημειωτής πρέπει να ενημερώνει τους διαιτητές αναφορικά με λανθασμένες αντικαταστάσεις του Λίμπερο αμέσως μόλις αυτές συμβούν και ο Κανονισμός 7.7.2 πρέπει να εφαρμόζεται μόνο σε περιπτώσεις όπου ο βοηθός σημειωτής παραλείπει να ενημερώσει τους διαιτητές και ένας πόντος (ή περισσότεροι) έχουν παιχτεί.
8. Οι διαιτητές πρέπει να μπορούν να ξεχωρίζουν ανάμεσα στις εξής 2 περιπτώσεις: Όταν μια ομάδα έχει μόνο ένα διαθέσιμο Λίμπερο και αυτός **καταστεί** ανίκανος να συνεχίσει να αγωνίζεται (τραυματιστεί, αρρωστήσει, αποβληθεί ή αποκλειστεί) ή όταν αυτός **δηλωθεί** ανίκανος να συνεχίσει να αγωνίζεται. Στην πρώτη περίπτωση το γεγονός ότι ο Λίμπερο δεν θα συνεχίσει να αγωνίζεται είναι ανεξάρτητο από τη βούληση της ομάδας. Ενώ στη δεύτερη περίπτωση αποτελεί απόφαση της ομάδας (του προπονητή ή στην απουσία του, το βοηθού προπονητή) ότι ο Λίμπερο δεν θα συνεχίσει να αγωνίζεται. Εάν ο Λίμπερο **καταστεί** ανίκανος να συνεχίσει να αγωνίζεται και στη διακοπή του αγώνα θα γίνει επαναπροσδιορισμός νέου Λίμπερο χωρίς καθυστέρηση, ο τελευταίος μπορεί να αντικαταστήσει τον αρχικό Λίμπερο αμέσως και κατευθείαν στον γήπεδο. Όμως όταν ο Λίμπερο που βρίσκεται στο γήπεδο **δηλωθεί** ανίκανος να συνεχίσει να αγωνίζεται, πρώτα ο παίκτης που αντικατέστησε τον Λίμπερο πρέπει να μπει στο γήπεδο, να περάσει μια ολοκληρωμένη φάση και ακολούθως ο επαναπροσδιοριστής Λίμπερο έχει το δικαίωμα να αντικαταστήσει οποιονδήποτε παίκτη της πίσω ζώνης.
9. Σε διοργανώσεις της FIVB, η ομάδα έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιήσει διαφορετικό ή διαφορετικούς Λίμπερο σε κάθε αγώνα – σε αυτή την περίπτωση, μελετήστε τους Κανονισμούς της Εκάστοτε Διοργάνωσης.

Κανονισμός 20 – Συμπεριφορά συμμετεχόντων

Κανονισμός 21 – Ανάρμοστη συμπεριφορά και οι κυρώσεις της

1. Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι σύμφωνα με τον Κανονισμό 21.2.1 η συμπεριφορά των συμμετεχόντων πρέπει να χαρακτηρίζεται από σεβασμό και ευγένεια προς τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου, προς τους συμπαίχτες τους και προς τους θεατές. Εάν η συμπεριφορά του προπονητή (ή κάποιου άλλου μέλους της προπονητικής ομάδας) ξεπεράσει τα όρια που τίθενται από τον Κανονισμό 21, ο 1^{ος} διαιτητής πρέπει να επιβάλει τις προβλεπόμενες κυρώσεις χωρίς δισταγμό. Ένας αγώνας πετοσφαίρισης είναι ένα αθλητικό θέαμα από τους παίχτες, και όχι από τα μέλη της προπονητικής ομάδας. Αυτό δεν πρέπει να αγνοείται από τους διαιτητές.

Η Επιτροπή Κανονισμών και η Επιτροπή Διαιτησίας της FIVB έδωσε πολύ αυστηρές οδηγίες για περιπτώσεις όπου ο προπονητής συμπεριφέρεται ή εκδηλώνεται υπερβολικά ή όταν ο προπονητής (ή κάποιο άλλο μέλος της ομάδας) απευθύνεται στον Technical Delegate της FIVB ή κάποιο άλλο επίσημο μέλος της FIVB με δυνατή φωνή ή με επιθετικό ή δυσφημιστικό ή προσβλητικό τρόπο. Σε αυτή την περίπτωση ο 1^{ος} Διαιτητής θα πρέπει να **ΕΦΑΡΜΟΣΕΙ ΑΥΣΤΗΡΑ** την κλίμακα των κυρώσεων.

2. Ο Κανονισμός 21.1 αναφέρεται στην «ελάχιστη αγενή συμπεριφορά», η οποία δεν οδηγεί σε κυρώσεις. Αποτελεί καθήκον του 1^{ου} διαιτητή να αποτρέπει τις ομάδες από του να πλησιάζουν στο επίπεδο κυρώσεων. Είναι σημαντικό οι διαιτητές να χρησιμοποιούν την προσωπικότητά τους για να ελέγχουν αυτές τις «ελάχιστες αγενείς συμπεριφορές» για να αποφεύγονται οι κυρώσεις σε κατοπινά στάδια του αγώνα.

3. Πρακτική εφαρμογή κυρώσεων σε μέλη της ομάδας, σύμφωνα με τις αποφάσεις του 1^{ου} διαιτητή:

3.1 Μέλος της ομάδας που βρίσκεται μέσα στο γήπεδο:

Ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει να σφυρίζει (συνήθως όταν η μπάλα είναι εκτός παιδιάς, αλλά το συντομότερο δυνατόν εάν το παράπτωμα είναι σοβαρό). Ακολούθως θα πρέπει να πει στον παίχτη που υπέπεσε στο παράπτωμα να πλησιάσει στην καρέκλα του διαιτητή. Όταν ο παίχτης είναι κοντά στην καρέκλα του διαιτητή, ο 1^{ος} διαιτητής θα του δείξει την/τις προβλεπόμενη/ες κάρτα/ες αναφέροντάς του τον λόγο για τον οποίο τον τιμωρεί. **Σε Διοργανώσεις της FIVB, Παγκόσμιες και Επίσημες Διοργανώσεις, το είδος της κύρωσης (και ο λόγος για τον οποίο δίνεται), ο αριθμός του παίχτη και η ομάδα του παίχτη που δέχεται την κύρωση, θα πρέπει να ανακοινώνονται από τον εκφωνητή της τηλεόρασης αλλά και από τον εκφωνητή του γηπέδου, όπου αυτό είναι δυνατόν.**

Ο 2^{ος} / 3^{ος} διαιτητής θα αναγνωρίζει αυτή την ενέργεια και αμέσως θα δίνει οδηγίες στον σημειωτή να καταγράψει την επιβληθείσα κύρωση στο φύλλο αγώνα.

Εάν ο σημειωτής, με βάση το φύλλο αγώνα, αναφέρει ότι η απόφαση του 1^{ου} διαιτητή δεν είναι σύμφωνη με την κλίμακα κυρώσεων, θα πρέπει αμέσως να ενημερώσει τον 2^ο διαιτητή. Στη συνέχεια ο 2^{ος} διαιτητής, αφού επιβεβαιώσει τη συμβουλή του σημειωτή, θα ενημερώσει σχετικά τον 1^ο διαιτητή. Ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει στη συνέχεια να διορθώσει την προηγούμενη του απόφαση.

Στην περίπτωση που ο προσανατολισμός του Field of play επιβάλλει την παρουσία 3^{ου} Διαιτητή κοντά στον Σημειωτή, αυτή η επικοινωνία θα πρέπει να

γίνεται από τον Σημειωτή προς τον 3^ο Διαιτητή και στη συνέχεια ο 3^{ος} Διαιτητής, μέσω του push-to-talk μικροφώνου του να ενημερώνει τον 1^ο Διαιτητή. Από αυτό το σημείο και μετά, χωρίς ιδιαίτερες προσαρμογές, η διαδικασία θα παραμένει η ίδια.

- 3.2 Μέλος της ομάδας που δεν βρίσκεται μέσα στο γήπεδο:
Ο 1^{ος} διαιτητής σφυρίζει και λέει στον αρχηγό του αγώνα να πλησιάσει στην καρέκλα του. Τον ενημερώνει για την τιμωρία που επιβάλλει στο συγκεκριμένο μέλος της ομάδας του. Ο αρχηγός αγώνα θα πρέπει να ενημερώσει το μέλος της ομάδας του, το οποίο θα πρέπει να αναγνωρίσει ότι δέχεται την κύρωση. Αποτελεί ευθύνη του 1^{ου} διαιτητή να κάνει ξεκάθαρο για όλους, δείχνοντας την/τις προβλεπόμενη/ες κάρτα/ες, ποιο είναι το μέλος της ομάδας που τιμωρήθηκε.
- 3.3 Σε αυτές τις περιπτώσεις οι διαιτητές και ο σημειωτής θα πρέπει να συνεργάζονται αποτελεσματικά ούτως ώστε να καταγραφούν τα σωστά δεδομένα (μέλος της ομάδας και επίπεδο κύρωσης) στο φύλλο αγώνα.
- 3.4 Εφαρμογή κυρώσεων ανάμεσα στα σετς:
Στην περίπτωση ποινής, ο 1^{ος} διαιτητής θα δείξει την κόκκινη κάρτα στην αρχή του επόμενου σετ.
Στην περίπτωση αποβολής ή αποκλεισμού ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει αμέσως να καλέσει τον αρχηγό του αγώνα για να ενημερώσει τον προπονητή του σχετικά με το είδος της κύρωσης (ούτως ώστε να αποφευχθεί διπλή τιμωρία της ομάδας) και ακολούθως να δείξει επίσημα τις κάρτες (κίτρινη και κόκκινη στο ένα χέρι για αποβολή από το σετ ή κίτρινη και κόκκινη σε διαφορετικά χέρια για αποκλεισμό από τον αγώνα) στην αρχή του επόμενου σετ.
- 3.5 Παίχτες που αποβάλλονται από το σετ ή που αποκλείονται από τον αγώνα θα πρέπει να εγκαταλείπουν τον αγωνιστικό χώρο και να πηγαίνουν στα αποδυτήρια της ομάδας τους για όλη τη διάρκεια της κύρωσης.
4. Κατά τη διάρκεια του αγώνα οι διαιτητές πρέπει να είναι προσεκτικοί στον πειθαρχικό τομέα, και να ενεργούν με σταθερότητα όταν εφαρμόζουν κυρώσεις για ανάρμοστη συμπεριφορά σε παίκτες ή σε άλλα μέλη της ομάδας. Καλό είναι να θυμούνται οι διαιτητές ότι καθήκον τους είναι να αξιολογούν σωστά τις ενέργειες των παιχτών και όχι να κυνηγούν κάθε μικρό ατομικό σφάλμα.

Κανονισμός 22 – Τα μέλη της ομάδας των διαιτητών και οι διαδικασίες

1. Οι διαιτητές θα πρέπει να ενημερώνουν τις ομάδες επακριβώς για τη φύση του σφάλματος που σφυρίζουν (ούτως ώστε αυτά να γίνονται αντιληπτά από το κοινό, τους τηλεθεατές κτλ) και να χρησιμοποιούν τις επίσημες χειροσημάνσεις. Μόνο τις επίσημες χειροσημάνσεις και όχι άλλες. Εθνικές ή προσωπικές χειροσημάνσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, με σκοπό να ξεκαθαρίσουν μια πολύπλοκη κατάσταση ή αγωνιστική ενέργεια.
2. Λόγω της αυξανόμενης ταχύτητας του παιχνιδιού, διάφορα προβλήματα μπορεί να προκύψουν λόγω λαθών εκ μέρους των διαιτητών. Προς αποφυγή αυτών των λαθών, η ομάδα των διαιτητών θα πρέπει να συνεργάζεται πολύ στενά. Μετά από κάθε πόντο θα πρέπει να ρίχνουν ματιές ο ένας στον άλλον για να επιβεβαιώνουν τις αποφάσεις τους.

Κανονισμός 23 – Ο 1^{ος} διαιτητής

1. Ο 1^{ος} διαιτητής πρέπει πάντα να συνεργάζεται με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας των διαιτητών (2^{ος} διαιτητής, challenge διαιτητής, σημειωτής, επόπτες γραμμών). Πρέπει να τους επιτρέπει να εκτελούν τα καθήκοντά τους σύμφωνα με τις δυνατότητες και τις εξουσίες τους. Θα πρέπει να εκτελεί τα ενεργά του καθήκοντα όρθιος.
Π.χ. Αφού σφυρίζει το τέλος μιας φάσης, θα πρέπει αμέσως να κοιτάζει τα άλλα μέλη της ομάδας των διαιτητών (και μόνο τότε να δώσει την τελική του απόφαση με την επίσημη χειροσήμανση):
 - Όταν αποφασίζει κατά πόσον η μπάλα είναι μέσα ή έξω, θα πρέπει να κοιτάζει τον επόπτη γραμμών που έχει υπό την ευθύνη του τη γραμμή πιο κοντά στην οποία κτύπησε η μπάλα (αν και ο 1^{ος} διαιτητής μπορεί, εφόσον είναι αναγκαίο, να επιβλέψει και ακόμη να αλλάξει την απόφαση των συναδέλφων του). Σε διοργανώσεις της FIVB το Video Challenge System αυτόματα θα αποφασίζει κατά πόσον η μπάλα είναι μέσα ή έξω.
 - Κατά τη διάρκεια του αγώνα ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει συχνά να κοιτάζει τον 2^ο διαιτητή (εάν είναι δυνατόν μετά από κάθε φάση και πριν από κάθε σφύριγμα για εκτέλεση σέρβις), ούτως ώστε να δει κατά πόσον του υποδεικνύει κάποιο σφάλμα ή όχι (π.χ. 4 κτυπήματα, διπλή μπαλιά) ή για να δει κατά πόσον υπάρχει κάποιο αίτημα για κανονική διακοπή του αγώνα που έγινε την τελευταία στιγμή.
2. Το κατά πόσον η μπάλα που κατέληξε «έξω» ακούμπησε προηγουμένως κάποιον παίκτη της αμυνόμενης ομάδας ελέγχεται από τον 2^ο διαιτητή και τους επόπτες γραμμών. Είναι, παρόλ' αυτά, ο 1^{ος} διαιτητής που παίρνει την τελική απόφαση με τη χειροσήμανσή του, αφού έχει συμβουλευτεί τις υποδείξεις των εποπτών γραμμών και του 2^{ου} διαιτητή (στην περίπτωση που υπάρχει μια μικρή επαφή στο μπλοκ κοντά στον 2^ο διαιτητή) ή άλλα μέλη της ομάδας των διαιτητών.
3. Πρέπει να αφήνει ικανοποιητικό χρόνο στον 2^ο διαιτητή και στον σημειωτή για να εκτελέσουν τα καθήκοντά τους. Για παράδειγμα, ότι ο σημειωτής έχει αρκετό χρόνο για να ελέγξει την εγκυρότητα μιας αλλαγής αλλά και να την καταγράψει. Εάν ο 1^{ος} διαιτητής δεν δώσει τον απαραίτητο χρόνο στους συναδέλφους του να εκτελέσουν τα καθήκοντά τους, ο σημειωτής και ο 2^{ος} διαιτητής δεν θα είναι σε θέση να παρακολουθήσουν την επόμενη φάση του αγώνα, κάτι που μπορεί να επιφέρει λάθη από πλευράς της ομάδας των διαιτητών. Εάν ο 1^{ος} διαιτητής δεν δώσει τον απαραίτητο χρόνο για τον έλεγχο και την καταγραφή των γεγονότων, ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να σταματήσει τη συνέχιση του αγώνα σφυρίζοντας.
4. Ο 1^{ος} διαιτητής μπορεί να αλλάξει κάθε απόφαση των συναδέλφων του, ακόμη και τη δική του. Εάν έχει πάρει μια απόφαση (σφύριξε) και μετά αντιληφθεί ότι οι συνάδελφοι του (2^{ος} διαιτητής, επόπτες γραμμών ή σημειωτής) έχουν, για παράδειγμα, πάρει διαφορετική απόφαση:
 - εάν είναι σίγουρος ότι είχε δίκαιο, μπορεί να διατηρήσει την απόφασή του.
 - εάν αντιληφθεί ότι είχε άδικο, μπορεί να αλλάξει την απόφασή του.
 - εάν δηλώσει ότι τα σφάλματα έγιναν ταυτόχρονα από τους παίκτες των 2 ομάδων, μπορεί να αποφασίσει για επανάληψη της φάσης.
 - εάν θεωρήσει ότι η απόφαση του 2^{ου} διαιτητή είναι λανθασμένη, μπορεί να την αλλάξει. Για παράδειγμα εάν ο 2^{ος} διαιτητής σφύριξε λάθος θέσεις στην ομάδα που είχε υποδοχή, αλλά ο 1^{ος} διαιτητής αμέσως ή μετά από διαμαρτυρία του αρχηγού αγώνα δηλώσει ότι οι θέσεις ήταν σωστές, δεν θα πρέπει να αποδεχθεί την απόφαση του 2^{ου} διαιτητή και να αποφασίσει όπως η φάση επαναληφθεί.

5. Εάν ο 1^{ος} διαιτητής αντιληφθεί ότι κάποιο άλλο μέλος της ομάδας των διαιτητών δεν γνωρίζει τα καθήκοντά του ή δεν ενεργεί με αντικειμενικότητα, θα πρέπει να τον αντικαταστήσει.
6. Μόνο ο 1^{ος} διαιτητής μπορεί να επιβάλει κυρώσεις ανάρμοστης συμπεριφοράς ή «καθυστέρησης». Ο 2^{ος} διαιτητής, ο σημειωτής και οι επόπτες γραμμών δεν έχουν αυτό το δικαίωμα. Εάν μέλη της ομάδας των διαιτητών, εκτός από τον 1^ο διαιτητή, παρατηρήσουν κάποια παρατυπία, θα πρέπει να το υποδείξουν και να πάνε στον 1^ο διαιτητή για να τον ενημερώσουν για τα γεγονότα. Ο 1^{ος} διαιτητής, και μόνο αυτός, επιβάλλει κυρώσεις.
7. Ο 1^{ος} διαιτητής παρακολουθεί την πορεία της μπάλας και τις επαφές της με τους παίχτες ή με κάποιο μέρος του εξοπλισμού ή με αντικείμενα. Συνεπώς, αυτός πρώτα ελέγχει κατά πόσον μια επαφή με την μπάλα είναι σύμφωνη με τους Κανονισμούς. Τη στιγμή του επιθετικού κτυπήματος κοιτάζει κατ' ευθείαν τον επιτιθέμενο παίχτη και την μπάλα, αλλά θα πρέπει να είναι σε θέση, με την άκρη του ματιού του, να παρακολουθεί και την πιθανή πορεία της μπάλας.

Κανονισμός 24 – Ο 2^{ος} διαιτητής

1. Ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να είναι ισάξιος του 1^{ου} διαιτητή καθώς θα κληθεί να αντικαταστήσει τον 1^ο διαιτητή σε περίπτωση απουσίας του ή σε περίπτωση που ο 1^{ος} διαιτητής δεν είναι ικανός να εκτελέσει τα καθήκοντά του.
2. Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού κοντά στο φιλέ, ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να είναι συγκεντρωμένος να ελέγχει την αντικανονική επαφή σε ολόκληρο του φιλέ με το να στέκεται στην πλευρά των μπλοκέρ, όλες τις αντικανονικές διεισδύσεις πέραν της κεντρικής γραμμής και τις εσφαλμένες αγωνιστικές ενέργειες στην αντένα από τη μεριά του. Ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει επίσης να ελέγχει τα λανθασμένα ολοκληρωμένα κτυπήματα και μπλοκς από παίχτες της πίσω ζώνης, όπως και την προσπάθεια για μπλοκ από τον Λίμπερο (για να σφυρίζουμε αυτά τα σφάλματα δεν υπάρχει προτεραιότητα ανάμεσα στον 1^ο και στον 2^ο διαιτητή, αμφότεροι οι διαιτητές μπορούν να τα σφυρίζουν).
3. Ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να ελέγχει προσεκτικά, πριν και κατά τη διάρκεια του αγώνα, κατά πόσον οι παίχτες βρίσκονται στις σωστές θέσεις με βάση τα «φύλλα αρχικής παράταξης» των ομάδων. Σε αυτό του το έργο (εάν δεν υπάρχει tablet στον στυλοβάτη του) παίρνει βοήθεια από τον σημειωτή, ο οποίος μπορεί να του πει ποιος παίχτης βρίσκεται στη θέση 1. Στη βάση αυτής της πληροφόρησης, και αφού γυρίσει το χαρτάκι αρχικής παράταξης δεξιόστροφα στο χέρι του, ο 2^{ος} διαιτητής μπορεί να πει στην κάθε ομάδα την ακριβή παράταξή της στο γήπεδο. Όταν θα ελέγχει τις θέσεις θα πρέπει να στέκεται στη θέση II στα αριστερά του ή στη θέση IV στα δεξιά του.
Σε περίπτωση που υπάρχει κάποια ασυμφωνία ανάμεσα στις θέσεις των παιχτών στο γήπεδο και στο χαρτάκι αρχικής παράταξης, ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να καλέσει κοντά του τον αρχηγό αγώνα ή τον προπονητή της ομάδας, ούτως ώστε να επιβεβαιώσει τις σωστές θέσεις των παιχτών.
4. Ο συγκεκριμένος κανονισμός έχει τροποποιηθεί στην τρέχουσα έκδοση με σκοπό να δώσει στους παίχτες μεγαλύτερη ευκαιρία να πάρουν την αγωνιστική θέση τους μετά από την εκτέλεση του σέρβις. Συνεπώς, οι παράμετροι που χρησιμοποιούμε για να ελέγχουμε τις θέσεις έχουν μεταβληθεί σε σχέση με τις πλάγιες γραμμές και την κεντρική γραμμή. Για τον λόγο αυτό η RG & RC **επιμένει** όπως η εφαρμογή του συγκεκριμένου κανονισμού **ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ** να γίνεται επακριβώς όπως αναφέρεται στο κείμενο των Κανονισμών 7.4 και 7.5, χωρίς να δίνονται

- περισσότερα πλεονεκτήματα στους παίκτες για να πάρουν τις θέσεις τους. Δεν επιτρέπεται να επιδεικνύουμε «ανοχή».
5. Όταν ο 2^{ος} διαιτητής σφυρίζει για λάθος θέσεις της ομάδας που έχει υποδοχή, αμέσως μετά θα πρέπει να υποδείξει το σφάλμα με την επίσημη χειροσήμανση και επακριβώς τους παίκτες που υπέπεσαν στο σφάλμα. Στην περίπτωση που οι παίκτες της ομάδας που βρίσκονται σε λάθος θέσεις δεν μπορούν να διορθώσουν μόνοι τους τις θέσεις τους, ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να διορθώσει τις θέσεις τους και στη συνέχεια ο αγώνας θα συνεχιστεί.
 6. Ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να μεριμνά ούτως ώστε η ελεύθερη ζώνη να μην έχει ποτέ εμπόδια που να μπορούν να προκαλέσουν τραυματισμό σε κάποιο μέλος της ομάδας (μπουκάλια νερού, κουτί πρώτων βοηθειών κτλ).
 7. Κατά τη διάρκεια των τάιμ-άουτς ο 2^{ος} διαιτητής δεν θα πρέπει να μένει στατικός. Μπορεί να προσαρμόζει τις κινήσεις του ούτως ώστε να γυρίζει:
 - Προς τις ομάδες για να σιγουρευτεί ότι βρίσκονται κοντά στους πάγκους τους.
 - Προς τον σημειωτή, για να ελέγξει το έργο του.
 - Προς τον βοηθό σημειωτή, για να πάρει πληροφορίες σχετικά με τις θέσεις των Λίμπερο.
 - Προς τον 1^ο διαιτητή, για να πάρει ή/και να δώσει κάποια πληροφορία εάν είναι αναγκαίο.
 - Προς τις ομάδες, για να παρατηρήσει και να ελέγξει, εάν είναι απαραίτητο, την είσοδο της ομάδας στο γήπεδο πριν από τη λήξη του τάιμ-άουτ και για να εξακριβώσει κατά πόσον ο Λίμπερο ετοιμάζεται να επιχειρήσει μια “κρυφή αντικατάσταση”.
 - Για να ελέγξει την παράταξη των ομάδων, μετρώντας προσεκτικά τον αριθμό των παιχτών στο γήπεδο, για να εξακριβώσει ότι και οι 6 παίκτες της ομάδας έχουν επιστρέψει στο γήπεδο μετά το τάιμ-άουτ.
 8. Εάν κατά τη διάρκεια του αγώνα ο 2^{ος} διαιτητής παρατηρήσει αντιαθλητικές χειρονομίες ή λέξεις ανάμεσα στους αντίπαλους, με την πρώτη ευκαιρία που η μπάλα θα είναι εκτός παιδιάς, θα πρέπει να πει στους παίκτες να διορθώσουν τη συμπεριφορά τους και να ηρεμήσουν. Εάν η κατάσταση συνεχιστεί, θα πρέπει να ενημερώσει σχετικά τον 1^ο διαιτητή, ο οποίος με τη σειρά του θα πρέπει να προειδοποιήσει ή να τιμωρήσει τους παίκτες, αναλόγως της σοβαρότητας της συμπεριφοράς τους.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Μόνο το πρώτο σφάλμα που συμβαίνει θα πρέπει να τιμωρείται. Το γεγονός ότι ο 1^{ος} και ο 2^{ος} διαιτητής έχουν διαφορετικά καθήκοντα, καθιστά πιο σημαντική την αναγκαιότητα ο κάθε διαιτητής να σφυρίζει το σφάλμα αμέσως. Με το σφύριγμα ενός από τους διαιτητές η φάση ολοκληρώνεται και ο άλλος διαιτητής θα πρέπει να αποφεύγει να σφυρίζει μετά από αυτό προς αποφυγή σύγχυσης στους παίκτες και στους θεατές.

Ο Εφεδρικός διαιτητής

Τα πιο κάτω είναι υπό την ευθύνη του εφεδρικού διαιτητή:

1. Να αντικαταστήσει τον 2^ο διαιτητή σε περίπτωση απουσίας του ή σε περίπτωση που δεν είναι ικανός να εκτελέσει τα καθήκοντά του ή σε περίπτωση που ο 2^{ος} διαιτητής αναλάβει καθήκοντα ως 1^{ος} διαιτητής.
2. Να ελέγχει τις πινακίδες αλλαγών (στις περιπτώσεις που χρησιμοποιούνται) πριν από τον αγώνα και ανάμεσα στα σετς. Ή να ελέγχει τη σωστή λειτουργία των tablet των ομάδων.
3. Να ελέγχει τη λειτουργία των κόρνων πριν και ανάμεσα στα σετς, εφόσον παρουσιαστεί πρόβλημα.
4. Να βοηθά τον 2^ο διαιτητή να διατηρεί την ελεύθερη ζώνη απαλλαγμένη από εμπόδια.
5. Να ελέγχει τους αναπληρωματικούς παίχτες στην περιοχή προθέρμανσης και στον πάγκο.
6. Να δίνει στον 2^ο διαιτητή τις μπάλες του αγώνα, αμέσως μετά την παρουσίαση των αρχικών παιχτών.
7. Να δίνει στον 2^ο διαιτητή μια μπάλα αγώνα όταν αυτός ολοκληρώσει τον έλεγχο των θέσεων των παιχτών.
8. Να βοηθά τον 2^ο διαιτητή να καθοδηγεί το έργο των καθαριστών και του σημειωτή.

Τα Καθήκοντα και οι Υποχρεώσεις του 3^{ου} Διαιτητή, εάν υπάρχει

Ο 3^{ος} Διαιτητής συνδυάζει αρκετά από τα καθήκοντα του 2^{ου} Διαιτητή όταν ο προσανατολισμός του γηπέδου είναι σύμφωνα με το παραδοσιακό Field of Play (FOP), μαζί με τα καθήκοντα του Εφεδρικού Διαιτητή. Αυτό σημαίνει ότι δρα σαν συνδετικό κρίκος ανάμεσα στις ομάδες και στον 1^ο διαιτητή με σκοπό να διευκολύνει την επικοινωνία και να επιβεβαιώσει τα αιτήματα για Challenge.

1. Ο 3^{ος} Διαιτητής (Δ3) κάθεται στο τραπέζι του σημειωτή δίπλα από τον σημειωτή.
2. Ο Δ3 έχει οδηγίες να μετακινείται από τη θέση του και να πηγαίνει στην Ελεύθερη Ζώνη, μόνο όταν υπάρχει ανάγκη για να ξεκαθαρίσει κάποιο θέμα ή για να διαχειριστεί κάποια διαμαρτυρία, ενεργώντας σαν μεσολαβητής σε θέματα που έχουν να κάνουν με διαμαρτυρίες ή challenges, και τα οποία δεν μπορούν να επιλυθούν από τον 1^ο ή τον 2^ο διαιτητή λόγω της θέσης τους στο γήπεδο.
3. Ο Δ3 θα πρέπει να έχει το ίδιο επίπεδο ικανότητας με τον 1^ο και τον 2^ο διαιτητή.
4. Θα κληθεί να αντικαταστήσει τον 2^ο διαιτητή σε περίπτωση απουσίας του ή σε περίπτωση που ο 2^{ος} διαιτητής δεν είναι σε θέση να εκτελέσει τα καθήκοντά του.
5. Συνεπώς, ο Δ3 έχει τριπλές υποχρεώσεις: τα καθήκοντα του εφεδρικού διαιτητή ΚΑΙ κάποια από τα καθήκοντα του 2^{ου} διαιτητή ΚΑΙ τα δικά του καθήκοντα και υποχρεώσεις!
6. Ο Δ3 θα πρέπει να ελέγχει προσεκτικά, πριν και κατά τη διάρκεια του αγώνα, ότι ο σέρβερ βρίσκεται στη σωστή θέση στα πλαίσια της περιστροφής της ομάδας του. Για να το πράξει αυτό θα πρέπει να ελέγχει το έργο του σημειωτή και του βοηθού σημειωτή, οι οποίοι θα πρέπει να του αναφέρουν ποιος παίχτης βρίσκεται στη θέση 1 (σέρβερ).
7. Δεν θα πρέπει, προφορικά ή σωματικά, να κατευθύνει κάποιον από τους παίχτες στη θέση του, καθώς αυτή η πληροφορία θα εμφανίζεται στο *Litescore* Box.
8. Στην περίπτωση που υπάρχει ασυμφωνία ανάμεσα στις θέσεις των παιχτών στο γήπεδο και σε αυτές που αναγράφονται στο φύλλο αρχικής παράταξης, είναι ο 2^{ος} διαιτητής που θα πρέπει να καλέσει τον αρχηγό αγώνα για να επιβεβαιώσει τις σωστές θέσεις των παιχτών.

9. Ο 1^{ος} διαιτητής βρίσκεται σε επικοινωνία τόσο με τον 2^ο, όσο και με τον 3^ο διαιτητή, συνεπώς θα πρέπει να είναι σε θέση να αξιολογεί το κάθε ζήτημα που προκύπτει. Εάν παραστεί ανάγκη να δοθεί μια επεξήγηση ή να λυθεί κάποια σύγχυση με τους προπονητές των ομάδων, ο Δ3 θα πρέπει να εγκαταλείψει το τραπέζι του σημειωτή, να πλησιάσει τον προπονητή και να προσφέρει τη βοήθειά του προς επίλυση του ζητήματος, υποστηρίζοντας με αυτό τον τρόπο τους άλλους 2 διαιτητές. **Να θυμάστε: Ο προπονητής δεν έχει το δικαίωμα να μιλά ή να παρενοχλεί τον 1^ο διαιτητή!**
10. Αμέσως μετά, ο Δ3 θα πρέπει να επιστρέψει πίσω στο τραπέζι του σημειωτή.
11. Στην περίπτωση αλλαγής παίχτη, το μόνο που χρειάζεται είναι μια λεκτική ειδοποίηση προς τον 1^ο διαιτητή. Ο Δ3, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, δεν θα χρειαστεί να εισέλθει στην ελεύθερη ζώνη για να επιβλέψει τη διαδικασία.
12. Στην περίπτωση κρυφών ή αντικανονικών αντικαταστάσεων του Λίμπερο, μπορεί να μην χρειαστεί η εμπλοκή του Δ3. Στις περισσότερες φορές αυτό θα τυγχάνει χειρισμού από τον 1^ο διαιτητή.

Ο Challenge διαιτητής και η Νέα Τεχνολογία

Οι τεχνολογικές καινοτομίες παρουσιάζονται με μεγάλη ταχύτητα σε σχέση με το μοντέρνο μας άθλημα. Σε πολλές διοργανώσεις της FIVB η χρήση του Tablet είναι υποχρεωτική, όπως είναι και η χρήση του ηλεκτρονικού φύλλου αγώνα και των ακουστικών / μικροφώνων για ασύρματη επικοινωνία. Ο μοντέρνος Διαιτητής πετοσφαίρισης θα πρέπει να γνωρίζει πώς να τα χρησιμοποιεί. Οι λεπτομέρειες σχετικά με τη χρήση τους, και πιο συγκεκριμένα πώς σχετίζονται με τη διαδικασία Challenge / διαδικασία αλλαγής βρίσκονται στα εγχειρίδια των συγκεκριμένων διοργανώσεων.

Οι πιο κάτω συγκεκριμένες συστάσεις θα πρέπει να εφαρμόζονται από τον Challenge διαιτητή κατά τη διάρκεια της διαδικασίας Challenge:

1. Όλοι οι Διεθνείς διαιτητές της FIVB που ορίζονται σε διοργανώσεις της FIVB θα πρέπει να διαβάσουν προσεκτικά τους κανονισμούς του Challenge που έχουν εγκριθεί για τις συγκεκριμένες διοργανώσεις και να συμμορφώνονται αυστηρά με αυτούς.
2. Ο Challenge διαιτητής θα πρέπει να φορά την επίσημη στολή του Διεθνή Διαιτητή της FIVB όταν εκτελεί τα καθήκοντά του.
3. Κατά τη διάρκεια της ΑΣΥΡΜΑΤΗΣ επικοινωνίας ανάμεσα στους διαιτητές είναι επιβεβλημένο να χρησιμοποιούμε απλές προτάσεις με τη σωστή ορολογία της πετοσφαίρισης στα Αγγλικά για να υποδείξουμε τη φύση του αιτούμενου Challenge. Π.χ. «επαφή με το φιλέ», «επαφή με την αντένα», «σφάλμα στο πάτημα στο σέρβις», «σφάλμα στο πάτημα της γραμμής επίθεσης», «επαφή στο μπλοκ», «διείσδυση πέραν από την κεντρική γραμμή» κτλ. Εισηγούμαστε τη συγκεκριμένη σειρά ερωτήσεων προς τον Challenge διαιτητή για να αρχίσει τη διαδικασία Challenge: **Ποιος – Τι – Πότε**. Για παράδειγμα: **«Challenge από την ομάδα της Ιταλίας – επαφή στο φιλέ – στο μέσο της φάσης»**.
4. Εάν στη βάση των διαθέσιμων στιγμιότυπων είναι αδύνατη η εξαγωγή συμπερασμάτων, ο challenge διαιτητής θα πρέπει να ενημερώσει τον 1^ο διαιτητή για την αδυναμία από τεχνικής πλευράς να αποφασίσει για το συγκεκριμένο challenge και, συνεπώς, θα ισχύσει η αρχική απόφαση του 1^{ου} διαιτητή.
5. Εάν κάποιος διαιτητής σφύριξε ένα σφάλμα το οποίο στη συνέχεια έτυχε αιτήματος Challenge και αποδείχτηκε ότι ήταν λανθασμένη **ΑΠΟΦΑΣΗ**, τότε θα δίνεται επανάληψη λόγω του λάθους του διαιτητή. Για παράδειγμα: ο 1^{ος} διαιτητής σφύριξε για «4 κτυπήματα» ή για «διπλό κτύπημα» όταν κάποιος παίχτης

- κάρφωσε την μπάλα στο πάνω μέρος του φιλέ και η μπάλα αναπήδησε πίσω και η επιτιθεμένη ομάδα την ακούμπησε ξανά. Ο 1^{ος} διαιτητής δεν αντιλήφθηκε κάποια επαφή στο μπλοκ, αλλά στη συνέχεια μετά από challenge για «επαφή στο μπλοκ» φάνηκε ξεκάθαρα ότι υπήρξε επαφή στο μπλοκ. Τότε ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει να σφυρίξει για επανάληψη της φάσης.
6. Ο Challenge διαιτητής δεν θα πρέπει να επηρεάζεται από τις συμβουλές του Challenge operator. Ο τελευταίος δεν έχει το δικαίωμα να δίνει συμβουλές, εκτός από του να εκφέρει την άποψή του σχετικά με τις κάμερες και με την καλύτερη θέση για την αξιολόγηση. Δεν θα πρέπει επίσης να δέχεται πίεση χρόνου καθώς αξιολογεί μια εικόνα στην οθόνη. Σε καμία περίπτωση το συμπέρασμα του Challenge διαιτητή δεν θα πρέπει να γίνεται στη βάση «εικασίας» ή «υπόθεσης» ή «πρόβλεψης». Μόνο όταν ο Challenge διαιτητής είναι απολύτως σίγουρος, με βάση την οπτική εικόνα, σε ό,τι αφορά στην κατάσταση που έχει ενώπιόν του, τότε θα πρέπει να ανακοινώνει την απόφασή του. Εφόσον υπάρχει κάποια αμφιβολία, θα ισχύει η ήδη ληφθείσα απόφαση του διαιτητή.
 7. Σύμφωνα με τους ισχύοντες κανονισμούς για το Challenge, challenges για αγωνιστικές ενέργειες μπορούν να ζητηθούν ανά πάσα στιγμή κατά τη διάρκεια της φάσης. Ο Challenge διαιτητής θα πρέπει να δώσει ξεκάθαρες οδηγίες στον τεχνικό χειριστή της διαδικασίας Challenge για το πώς θα απομονώσει τη συγκεκριμένη στιγμή. Εάν κατά τη διαδικασία ανασκόπησης της φάσης γίνει αντιληπτό κάποιο άλλο σφάλμα (που έλαβε χώρα πριν από το στιγμιότυπο που έγινε Challenged), τότε αυτό το πρώτο σφάλμα πρέπει να ανακοινωθεί από τον Challenge διαιτητή ότι κρίνει τον πόντο.
 8. Ο Challenge διαιτητής συμβουλεύει τον 1^ο διαιτητή σε σχέση με τη φύση του σφάλματος. Παρόλ' αυτά, είναι ο 1^{ος} διαιτητής που θα πρέπει να πάρει την τελική απόφαση με βάση τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του. Δεν θα συμβουλευάμε, παρόλ' αυτά, τον 1^ο διαιτητή να αλλάξει την αξιολόγηση του Challenge διαιτητή σε σχέση με σφάλματα στο πάτημα της τελικής γραμμής κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης του σέρβις, ούτε και στο πάτημα της επιθετικής γραμμής από παίχτη της πίσω ζώνης στην περίπτωση επιθετικού κτυπήματος, εκτός και αν είναι απόλυτα σίγουρος ότι ο διαιτητής challenge έκανε λάθος.
 9. Όταν ένα σφάλμα γίνεται challenged από τον προπονητή, αλλά για ένα περιστατικό που συνέβη ελάχιστα μετά που η μπάλα τέθηκε εκτός παιδιάς, αμφότεροι οι διαιτητές θα πρέπει να ενημερώνονται για αυτή τη λεπτομέρεια και το αντίστοιχο στιγμιότυπο να εμφανίζεται στην οθόνη.
 10. Η τρέχουσα έκδοση 2023 των κανονισμών Challenge αναφέρει ότι: όπου υπάρχει αμφιβολία, κατά τη διάρκεια της εξέτασης ενός αιτήματος challenge, η ομάδα του Video Challenge θα πρέπει να χρησιμοποιήσει όλες τις διαθέσιμες εικόνες από την τηλεόραση, μεριμνώντας με αυτό τον τρόπο ότι οι αποφάσεις θα είναι δίκαιες. Ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει να διευθύνει την όλη διαδικασία του challenge και όπου παρατηρήσει πιθανά λάθη, π.χ. επιλογή λανθασμένων εικόνων ή εσφαλμένη ερμηνεία, ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει να επιμένει σε περαιτέρω διερεύνηση της φάσης από διαφορετικές οπτικές γωνίες ή από διαφορετικές πηγές. Η απόρριψη της άποψης του Challenge διαιτητή θα πρέπει να είναι η τελευταία μας επιλογή, αλλά βρίσκεται στα δικαιώματα του 1^{ου} διαιτητή.

Κανονισμός 25 – Ο σημειωτής

1. Το έργο του σημειωτή είναι πολύ σημαντικό, ειδικότερα κατά τη διάρκεια διεθνών αγώνων, όπου τα μέλη της ομάδας των διαιτητών και των ομάδων είναι από διαφορετικές χώρες. Όλοι οι διεθνείς διαιτητές της FIVB **πρέπει να γνωρίζουν πώς συμπληρώνεται το φύλλο αγώνα (χάρτινο και ηλεκτρονικό)** και, αν παραστεί ανάγκη, να είναι ικανοί να αναλάβουν τα καθήκοντα του σημειωτή.
2. Ο σημειωτής:
 - 2.1 Θα πρέπει να ελέγχει – αφού παραλάβει τα φύλλα αρχικής παράταξης και πριν την έναρξη κάθε σετ – ότι οι αριθμοί που αναγράφονται στα φύλλα αρχικής παράταξης βρίσκονται στη λίστα της ομάδας για το φύλλο αγώνα (εάν όχι, θα πρέπει να το αναφέρει στον 2^ο διαιτητή).
 - 2.2 Αναφέρει στον 2^ο διαιτητή το 2^ο ΤΟ και την 5^η και 6^η αλλαγή κάθε ομάδας (ο οποίος με τη σειρά του ενημερώνει τον 1^ο διαιτητή και τον προπονητή). Αυτό ισχύει ακόμη και στις περιπτώσεις που χρησιμοποιούνται tablets στους πάγκους των ομάδων και στους στυλοβάτες.
 - 2.3 Εκτός και αν ο σημειωτής υποδείξει ότι η αλλαγή δεν επιτρέπεται, ο 2^{ος} διαιτητής εγκρίνει τη διαδικασία αλλαγής των παιχτών.
 - 2.4 Όταν η διαδικασία της καταγραφής της αλλαγής ολοκληρωθεί, ο σημειωτής κάνει τη χειροσήμανση «OK» ή αναφέρει στο μικρόφωνό του «score ready». Στη συνέχεια ο σημειωτής θα πρέπει να συγκεντρωθεί για να ελέγξει κατά πόσον ο παίχτης που εκτελεί το σέρβις είναι ο σωστός σύμφωνα με τη σειρά περιστροφής της ομάδας του.
 - 2.5 Ο σημειωτής θα πρέπει να βλέπει τον αναπληρωματικό παίχτη στη ζώνη αλλαγών και να συγκρίνει τον αριθμό στη φανέλα και τον αριθμό της πινακίδας αλλαγής που κρατά με τη λίστα των «αρχικών παιχτών» και των «αναπληρωματικών» στο φύλλο αγώνα. Εάν διαπιστώσει ότι η αλλαγή είναι αντικανονική, θα πρέπει αμέσως να πατήσει την κόρνα, να σηκώσει ένα χέρι και κουνώντας το να πει: «το αίτημα για αλλαγή είναι αντικανονικό». Σε αυτή την περίπτωση ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να πάει στο τραπέζι του σημειωτή και να ελέγξει, με βάση το φύλλο αγώνα, την εγκυρότητα του αιτήματος. Εάν επιβεβαιωθεί η απόφαση του σημειωτή, το αίτημα θα πρέπει να απορριφθεί από τον 2^ο διαιτητή. Ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει να τιμωρήσει την ομάδα σφυρίζοντας «καθυστέρηση». Ο σημειωτής θα πρέπει να σημειώσει στο τμήμα των κυρώσεων του φύλλου αγώνα την ανάλογη κύρωση. Ακολούθως ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να ελέγξει το έργο του σημειωτή.
 - 2.6 Στην περίπτωση που μια ομάδα πραγματοποιήσει αίτημα για περισσότερες από μια αλλαγές, η διαδικασία αλλαγών θα πρέπει να γίνει μία προς μία, ούτως ώστε ο σημειωτής να έχει τον χρόνο να καταγράψει κάθε αλλαγή διαδοχικά. Ο σημειωτής θα πρέπει να ακολουθεί την ίδια διαδικασία για κάθε αλλαγή.
 - 2.7 Εάν η αλλαγή είναι έγκυρη, ο σημειωτής καταγράφει την αλλαγή στο φύλλο αγώνα και κάνει τη χειροσήμανση υψώνοντας τα 2 χέρια. **Να θυμάστε ότι αυτό ισχύει για όλες τις αλλαγές.**
 - 2.8 Στις περιπτώσεις που χρησιμοποιείται Tablet στη διαδικασία αλλαγών, με επιπλέον τεχνολογικό εξοπλισμό, δεν χρησιμοποιούνται οι πινακίδες αλλαγών. Σε αυτή την περίπτωση ο σημειωτής θα πρέπει να παρακολουθεί την οθόνη του ηλεκτρονικού φύλλου αγώνα και να βεβαιώνεται ότι οι πληροφορίες που λαμβάνει αντικατοπτρίζουν αυτό που συμβαίνει στην πραγματικότητα στην πλάγια γραμμή. Αυτό σημαίνει ότι οι διαδικασίες που ακολουθούν οι διαιτητές παραμένουν οι ίδιες, ασχέτως από τη χρησιμοποίηση της τεχνολογίας. Στην περίπτωση όπου υπάρχει ασυμφωνία ανάμεσα στον παίχτη που εισέρχεται στη

ζώνη αλλαγών και στον αριθμό που στάλθηκε μέσω του tablet, ο σημειωτής θα πρέπει να θεωρήσει ότι ο σωστός αριθμός είναι του παίχτη που μπήκε στη ζώνη αλλαγών, να κάνει τη διόρθωση ηλεκτρονικά και να αποδεχτεί χειροκίνητα την αλλαγή. Σε αυτές τις περιπτώσεις ενθαρρύνεται η λεκτική επικοινωνία ανάμεσα στον σημειωτή και τον διαιτητή, όπως και στην περίπτωση που η αλλαγή θα πρέπει να καταγραφεί χειροκίνητα λόγω αργής μετάδοσης των δεδομένων. Καθώς η διαδικασία αλλαγής μπορεί να συμπίπτει με μια αντικατάσταση Λίμπερο, σε αυτή την περίπτωση θα πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί. Στο τέλος όλων των αλλαγών ο σημειωτής θα πρέπει πάντοτε να κάνει τη χειροσήμανση με τα 2 χέρια υψωμένα πριν από την επανέναρξη του αγώνα. Εάν χρησιμοποιείται η ασύρματη επικοινωνία, ο σημειωτής απλά ενημερώνει τους διαιτητές μέσω του ασύρματου συστήματος λέγοντας «OK, Scorer ready» και ο 2^{ος} διαιτητής μπορεί απλά να πει «OK» στον 1^ο διαιτητή. Εάν το σύστημα ασύρματης επικοινωνίας δεν λειτουργεί κανονικά ή λόγω αυξημένου θορύβου δεν ακούγεται καθαρά, ο σημειωτής είναι υποχρεωμένος να κάνει τη χειροσήμανση OK με τα 2 χέρια.

- 2.9 Θα πρέπει να καταγράφει κυρώσεις στο φύλλο αγώνα μόνο μετά από εντολή του 2^{ου} διαιτητή. Στην περίπτωση διαμαρτυρίας που υποδείχθηκε σύμφωνα με τους κανονισμούς, με την έγκριση του 1^{ου} διαιτητή, την καταγράφει ή επιτρέπει στον αρχηγό της ομάδας να την καταγράψει στο φύλλο αγώνα.
- 2.10 Θα πρέπει να καταγράφει μια παρατήρηση στην περίπτωση που κάποιος παίχτης τραυματιστεί και αποχωρήσει από τον αγώνα, είτε με κανονική αλλαγή είτε με κατ' εξάιρεση αλλαγή. Στην παρατήρηση θα πρέπει να αναφέρονται ο αριθμός του τραυματισμένου παίχτη, το σετ κατά το οποίο συνέβη ο τραυματισμός και το σκορ την ώρα του τραυματισμού.

Κανονισμός 26 – Ο βοηθός σημειωτής

1. Ο βοηθός σημειωτής κάθεται κοντά στον σημειωτή. Στην περίπτωση που ο σημειωτής δεν μπορεί να συνεχίσει να εκτελεί τα καθήκοντά του, τον αντικαθιστά.
2. Τα καθήκοντά του είναι:
 - 2.1 Να συμπληρώνει το φύλλο ελέγχου του Λίμπερο (R-6) στην περίπτωση που δεν χρησιμοποιείται το ηλεκτρονικό φύλλο αγώνα και να ελέγχει κατά πόσον οι αντικαταστάσεις του Λίμπερο κατά τη διάρκεια του αγώνα είναι έγκυρες.
 - 2.2 Σε περιπτώσεις που δεν χρησιμοποιείται το Litescore, να χειρίζεται τον χειροκίνητο πίνακα που βρίσκεται στο τραπέζι του σημειωτή.
 - 2.3 Να ελέγχει ότι ο ηλεκτρονικός πίνακας δείχνει το σωστό αποτέλεσμα και, αν όχι, να το διορθώνει.
 - 2.4 Κατά τη διάρκεια των ΤΟ να ενημερώνει τον 2^ο διαιτητή για τη θέση των Λίμπερο, χρησιμοποιώντας τη χειροσήμανση «μέσα» και «έξω», αλλά μόνο με ένα χέρι για κάθε ομάδα.
 - 2.5 Να προωθεί γραπτώς στον Technical Delegate του αγώνα αμέσως μετά το τέλος κάθε σετ τις πληροφορίες σχετικά με τη διάρκεια του κάθε σετ, όπως και την ώρα έναρξης και λήξης του αγώνα.
 - 2.6 Όταν κριθεί αναγκαίο, βοηθά τον σημειωτή πατώντας την κόρνα για να αναγνωρίσει και να ανακοινώσει αιτήματα αλλαγών.
 - 2.7 Να βοηθά λεκτικά τον σημειωτή δίνοντάς του πληροφορίες κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αλλαγής.
 28. Να χειρίζεται το ρολόι του σέρβις όπου αυτό χρησιμοποιείται.

Κανονισμός 27 – Οι επόπτες γραμμών (μόνο όταν δεν χρησιμοποιείται το VCS)

1. Το έργο των εποπτών γραμμών είναι πολύ σημαντικό, ιδιαίτερα σε υψηλού επιπέδου διεθνείς αγώνες. Όλοι οι διαιτητές θα πρέπει να γνωρίζουν τα καθήκοντα των εποπτών γραμμών, στην περίπτωση που οριστούν σαν επόπτες γραμμών σε διεθνείς αγώνες.
 - 1.1 Πρέπει να είναι παρόντες στον αγωνιστικό χώρο φορώντας τη στολή τους 60 λεπτά πριν από την έναρξη του αγώνα.
 - 1.2 Πρέπει να υποδεικνύουν
 - την μπάλα «μέσα» ή «έξω» κοντά στη γραμμή για την οποία είναι υπεύθυνοι
 - τα σφάλματα στο σέρβις όπως αυτά περιγράφονται στον Κανονισμό 12.4.3.
 - 1.3 Όταν η μπάλα ακουμπήσει την αντένα, περάσει από πάνω της ή περάσει έξω από την αντένα μέσα στο αντίπαλο γήπεδο, ο επόπτης γραμμών **που έχει πρόσωπο στην κατεύθυνση της μπάλας** θα πρέπει να υποδείξει το σφάλμα.
 - 1.4 Η υπόδειξή του θα πρέπει να είναι καθαρή, για να εξασφαλίζει πέραν κάθε αμφιβολίας ότι τον έχει δει ο 1^{ος} διαιτητής.
2. Οι επόπτες γραμμών θα πρέπει να χαλαρώνουν ανάμεσα στις φάσεις.
3. Οι επόπτες γραμμών θα πρέπει να εγκαταλείπουν τις θέσεις τους κατά τη διάρκεια των ΤΟ & ΤΤΟ (εάν υπάρχουν) και να πηγαίνουν στις αντίστοιχες γωνίες του αγωνιστικού χώρου, πίσω από τις διαφημιστικές πινακίδες. Στις περιπτώσεις που αυτό δεν είναι δυνατόν, στα διαστήματα ανάμεσα στα σετς, θα πρέπει να στέκονται ανά δύο μπροστά από την περιοχή ποινής.

Κανονισμός 28 – Επίσημες χειροσημάνσεις

1. Οι διαιτητές θα πρέπει να χρησιμοποιούν μόνο τις επίσημες χειροσημάνσεις. Η χρήση οποιωνδήποτε άλλων χειροσημάνσεων θα πρέπει να αποφεύγεται, αλλά, σε κάθε περίπτωση, μπορούν να χρησιμοποιούνται μόνο όταν είναι απολύτως απαραίτητο για να γίνουν κατανοητές από τα μέλη των ομάδων.

Πιο κάτω μπορείτε να δείτε με περισσότερη λεπτομέρεια τη σειρά των χειροσημάνσεων που πρέπει ή δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια ενός αγώνα.
2. **Απόφαση του 1^{ου} Διαιτητή.** Ο 1^{ος} Διαιτητής θα υποδείξει το τέλος της φάσης (ή το σφάλμα) σφυρίζοντας, υποδεικνύοντας την ομάδα που θα σερβίρει στη συνέχεια, τη φύση του σφάλματος και ακολούθως τον παίκτη που υπέπεσε στο σφάλμα (εάν είναι απαραίτητο). Ο 2^{ος} Διαιτητής δεν λαμβάνει μέρος σε αυτή την αλληλουχία των χειροσημάνσεων. Απλά θα πρέπει να περπατήσει προς την πλευρά της ομάδας η οποία στη συνέχεια θα έχει υποδοχή. Είναι απαραίτητη η επαφή με τα μάτια με τον 1^ο Διαιτητή. Αναμένεται επίσης η βοήθεια προς τον 1^ο Διαιτητή με το τέλος της φάσης στις περιπτώσεις της «επαφής της μπάλας από μπλοκέρ» που δεν είναι ξεκάθαρη ή των «4 κτυπημάτων» όταν δεν υπάρχει η δυνατότητα της ασύρματης επικοινωνίας. Αυτές οι ενέργειες μπορούν να γίνουν προτού ο 2^{ος} Διαιτητής κινηθεί, ούτως ώστε ο 1^{ος} Διαιτητής να έχει πλήρη γνώση των γεγονότων.
3. **Απόφαση του 2^{ου} Διαιτητή.** (π.χ. επαφή παίκτη με το φιλέ, αντικανονικό μπλοκ από παίκτη της πίσω ζώνης, κτλ) Η διαδοχή των ενεργειών από τον 2^ο Διαιτητή: σφυρίζει, υποδεικνύει τη φύση του σφάλματος, υποδεικνύει (εάν είναι απαραίτητο) τον παίκτη που υπέπεσε στο σφάλμα, κάνει μια παύση και ακολουθεί τη χειροσήμανση του 1^{ου} Διαιτητή σε σχέση με το ποια ομάδα θα σερβίρει στη συνέχεια.

4. **Αίτημα για τάιμ-άουτ.** Αυτό συνήθως γίνεται από τον 2^ο Διαιτητή (μπορεί όμως να το υποδείξει και ο 1^{ος} Διαιτητής στην περίπτωση που ο 2^{ος} Διαιτητής δεν ακούσει / δει το αίτημα του προπονητή). Ο 1^{ος} Διαιτητής δεν χρειάζεται να το επαναλάβει αυτό.
5. **Επανάληψη της φάσης / διπλό σφάλμα.** Αν και οι δύο Διαιτητές μπορούν να σφυρίζουν και να υποδείξουν με χειροσήμανση την επανάληψη φάσης (π.χ. μπάλα κυλάει στο γήπεδο, τραυματισμός παίκτη κατά τη διάρκεια της φάσης κτλ), κανονικά είναι καθήκον του 1^{ου} Διαιτητή να υποδείξει ποια ομάδα έχει σειρά να σερβίρει. Ο 2^{ος} Διαιτητής θα πρέπει μόνο να αντιγράψει τη χειροσήμανση του 1^{ου} Διαιτητή σε σχέση με το ποια ομάδα έχει σειρά να σερβίρει εάν ο ίδιος σφύριξε για να διακοπεί η φάση.
6. **Αμφότεροι οι 2 Διαιτητές σφυρίζουν ταυτόχρονα για να σταματήσει η φάση αλλά για διαφορετικούς λόγους.** Σε αυτή την περίπτωση ο κάθε διαιτητής θα υποδείξει τη φύση του σφάλματος – αλλά επειδή ο 1^{ος} Διαιτητής θα πρέπει να αποφασίσει ποια ενέργεια θα ακολουθήσει, ΜΟΝΟ Ο 1^{ος} ΔΙΑΙΤΗΤΗΣ θα υποδείξει το «διπλό σφάλμα» και ακολούθως την ομάδα που θα σερβίρει.
7. **Παίκτης εκτελεί το σέρβις νωρίς** (πριν από το σφύριγμα για εξουσιοδότηση του σέρβις). Αυτό είναι αποκλειστικά στα καθήκοντα του 1^{ου} Διαιτητή να υποδείξει επανάληψη και την ομάδα που έχει σειρά να σερβίρει.
8. **Τέλος του σετ.** Αυτό γίνεται από τον 1^ο Διαιτητή. Ο 2^{ος} Διαιτητής μπορεί, στην περίπτωση που ο 1^{ος} Διαιτητής δεν πρόσεξε το σκορ, ευγενικά να το υπενθυμίσει στον 1^ο Διαιτητή, χρησιμοποιώντας την αντίστοιχη χειροσήμανση. Αυτή η υπόδειξη όμως πρέπει να παραμείνει αποκλειστική ευθύνη του 1^{ου} Διαιτητή.
9. Όταν ο 2^{ος} διαιτητής σφυρίζει ένα σφάλμα, θα πρέπει να είναι προσεκτικός ούτως ώστε να δείξει τη χειροσήμανση στην πλευρά όπου διαπράχθηκε το σφάλμα. Για παράδειγμα, εάν κάποιος παίκτης της ομάδας που βρίσκεται στα δεξιά του ακουμπήσει το φιλέ, και ο 2^{ος} διαιτητής σφυρίζει αυτό το σφάλμα, η χειροσήμανση δεν θα πρέπει να γίνεται διαμέσου του φιλέ, από την πλευρά της άλλης ομάδας. Ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να μετακινηθεί ούτως ώστε η χειροσήμανση να γίνεται από την πλευρά της ομάδας που υπέπεσε στο σφάλμα. Η χειροσήμανση δεν θα πρέπει να γίνεται ενόσω ο 2^{ος} διαιτητής περπατά – θα πρέπει να σταματήσει και να κάνει τη χειροσήμανση με πρόσωπο προς το γήπεδο.
10. Οι διαιτητές θα πρέπει να σφυρίζουν γρήγορα και με σιγουριά για να υποδείξουν τα σφάλματα, λαμβάνοντας υπόψιν τα ακόλουθα 2 σημεία:
 - 10.1 Ο διαιτητής δεν θα πρέπει να σφυρίζει ένα σφάλμα κατόπιν παρότρυνσης του κοινού ή των παιχτών.
 - 10.2 Έχοντας πλήρη επίγνωση κάποιου λάθους, ο διαιτητής οφείλει να το διορθώσει (είτε είναι δικό του το λάθος είτε κάποιου άλλου μέλους της ομάδας των διαιτητών), με την προϋπόθεση ότι θα το κάνει αμέσως.
11. Οι διαιτητές και οι επόπτες γραμμών θα πρέπει να είναι προσεκτικοί σε ό,τι αφορά στη σωστή εφαρμογή και χρήση της χειροσήμανσης/υπόδειξης με τη σημαία του «έξω»:
 - 11.1 Για όλες τις μπαλιές που καταλήγουν «κατ' ευθείαν έξω» μετά από επίθεση ή από μπλοκ του αντίπαλου θα πρέπει να χρησιμοποιείται η χειροσήμανση/υπόδειξη με τη σημαία «μπάλα έξω».
 - 11.2 Όταν η μπάλα μετά από επιθετικό κτύπημα διασχίσει το κατακόρυφο επίπεδο του φιλέ και ακουμπήσει το δάπεδο έξω από το γήπεδο, αλλά κάποιος μπλοκέρ ή άλλος παίκτης της αμυνόμενης ομάδας την ακουμπήσει, τα μέλη του σώματος των διαιτητών θα πρέπει να δείξουν τη χειροσήμανση/υπόδειξη με τη σημαία «άγγιγμα μπάλας».

- 11.3 Όταν η μπάλα, μετά που μια ομάδα εκτέλεσε 1, 2 ή 3 κτυπήματα, καταλήξει έξω (π.χ. ακουμπήσει το δάπεδο έξω από το γήπεδο, την οροφή του γηπέδου ή κάποιο άτομο που δεν αγωνίζεται, τις διαφημιστικές πινακίδες κτλ) στη δική της πλευρά, η σωστή χειροσήμανση/υπόδειξη με τη σημαία είναι «άγγιγμα μπάλας».
- 11.4 Όταν μετά από επιθετικό κτύπημα η μπάλα κτυπηθεί στο πάνω μέρος του φιλέ και μετά καταλήξει «έξω» από την πλευρά της επιτιθέμενης ομάδας, χωρίς να ακουμπήσει το μπλοκ των αντιπάλων, η σωστή χειροσήμανση είναι «έξω». Αμέσως μετά όμως θα πρέπει να υποδείξουμε τον παίκτη που πραγματοποίησε την επίθεση (ούτως ώστε όλοι να αντιληφθούν ότι οι μπλοκέρ δεν ακούμπησαν την μπάλα). Εάν, στην ίδια περίπτωση, η μπάλα ακουμπήσει στο μπλοκ και μετά καταλήξει έξω από την πλευρά των επιτιθέμενων, η χειροσήμανση είναι «μπάλα έξω» και ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει να υποδείξει τον/τους μπλοκέρ.
- 11.5 Εάν η μπάλα μετά από καρφί βγει έξω από την πλευρά των αντίπαλων επειδή κτύπησε ή ακούμπησε τον προπονητή μέσα στην ελεύθερη ζώνη ή κάποιο άλλο άτομο εκτός αγώνα, η χειροσήμανση / υπόδειξη με τη σημαία είναι «έξω».
12. Όταν επιθετικό κτύπημα ολοκληρωθεί ψηλότερα από το φιλέ μετά από πάσα με δάκτυλα του Λίμπερο που βρίσκεται στη δική του ζώνη επίθεσης, ο διαιτητής θα πρέπει να χρησιμοποιήσει τη χειροσήμανση #21 (σφάλμα στο επιθετικό κτύπημα) και να υποδείξει τον Λίμπερο.
13. Οι υποδείξεις των εποπτών γραμμών είναι επίσης πολύ σημαντικές από την πλευρά των συμμετεχόντων και του κοινού. Ο 1^{ος} διαιτητής θα πρέπει να ελέγχει τις υποδείξεις των εποπτών γραμμών, και αν αυτές δεν εκτελούνται σωστά, να τις διορθώνει.
14. Εάν η μπάλα δεν περάσει το κατακόρυφο επίπεδο του φιλέ μετά το 3^ο κτύπημα της ομάδας, τότε:
- 14.1 Εάν ο παίκτης που έπαιξε τελευταίος την μπάλα την ακουμπήσει ξανά, η σωστή χειροσήμανση είναι «διπλή μπαλιά».
- 14.2 Εάν κάποιος άλλος συμπαίκτης του ακουμπήσει την μπάλα, η σωστή χειροσήμανση είναι «4 κτυπήματα».

ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ – ΠΡΙΝ, ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ

Οι πληροφορίες που ακολουθούν μπορεί να τύχουν τροποποιήσεων, αναλόγως της διοργάνωσης και επίσης μπορεί να χρειαστεί να ληφθούν συγκεκριμένα μέτρα για την ασφάλεια των συμμετεχόντων.

1. Πριν τον αγώνα

- 1.1 Τα μέλη της ομάδα των διαιτητών οφείλουν να είναι παρόντα, φορώντας τη στολή τους, τουλάχιστον 1 ώρα πριν από την προγραμματισμένη ώρα έναρξης κάθε αγώνα.
- 1.2 Ο 1^{ος}, ο 2^{ος}, ο Challenge διαιτητής, ο 3^{ος} και ο εφεδρικός διαιτητής όπως και οι σημειωτές και οι επόπτες γραμμών θα πρέπει να είναι έτοιμοι να υποβληθούν στον έλεγχο οινόπνευματος (εφόσον αυτός θα εφαρμοστεί) που διενεργείται από τον γιατρό της διοργάνωσης. Στην περίπτωση που εφαρμόζεται ο έλεγχος οινόπνευματος, όλοι οι διαιτητές θα εισέλθουν στον χώρο της διοργάνωσης μετά τη διενέργεια του ελέγχου οινόπνευματος, ούτως ώστε να ελέγξουν την αγωνιστική περιοχή και τον απαραίτητο εξοπλισμό του αγώνα.
- 1.3 Στην περίπτωση που ο 1^{ος} διαιτητής δεν βρίσκεται στο γήπεδο την προβλεπόμενη ώρα, ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει, αφού ζητήσει την εξουσιοδότηση του Technical Delegate του αγώνα, να αρχίσει τις διαδικασίες για την έναρξη του αγώνα.
- 1.4 Στην περίπτωση που ο 1^{ος} διαιτητής δεν έρθει στο γήπεδο ή δεν περάσει τον έλεγχο οινόπνευματος ή αδυνατεί να διαιτητεύσει τον αγώνα για λόγους υγείας, ο 2^{ος} διαιτητής θα πρέπει να αναλάβει καθήκοντα 1^{ου} διαιτητή και ο εφεδρικός διαιτητής να πάρει τη θέση του 2^{ου} διαιτητή.

2. Κατά τη διάρκεια του αγώνα:

2.1 ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ

Κατά τη διάρκεια Παγκόσμιων, Επίσημων διοργανώσεων και διοργανώσεων της FIVB, ο τηλεπαρουσιαστής μπορεί να ζητήσει «καθυστέρηση επανάληψης», εφόσον έχει γίνει η απαραίτητη εγκατάσταση και με τη σύμφωνη γνώμη της Οργανωτικής Επιτροπής και της Επιτροπής Ελέγχου της FIVB. Η αναγκαία εγκατάσταση είναι μια ηλεκτρική λάμπα, που βρίσκεται στον στυλοβάτη μπροστά από τον 1^ο διαιτητή, συνδεδεμένη με τον εκπρόσωπο του τηλεπαρουσιαστή, ο οποίος δίνει το σινιάλο για μια μικρή καθυστέρηση, για μια σύντομη επανάληψη της προηγούμενης φάσης, ανάβοντας τη λάμπα.

Προς αποφυγή μη επιθυμητών καταστάσεων, όπου ο 1^{ος} διαιτητής σφυρίζει για σέρβις αλλά το στιγμιότυπο της επανάληψης της φάσης συνεχίζεται, συστήνεται όπως ο 1^{ος} διαιτητής ελέγχει την κατάσταση στη γιγαντοοθόνη που βρίσκεται στην αίθουσα.

2.2 ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΣΕΤΣ

Για κανονικά διαστήματα ανάμεσα στο 1^ο και στο 4^ο σετ:

ΟΜΑΔΕΣ: Με την εντολή του 1^{ου} διαιτητή οι ομάδες αλλάζουν γήπεδα σαν μια μονάδα καθώς οι παίκτες περνούν γύρω από τους στυλοβάτες και πηγαίνουν κατ' ευθείαν στον πάγκο της ομάδας τους.

ΣΗΜΕΙΩΤΗΣ: Τη στιγμή που ο διαιτητής σφυρίζει για να τελειώσει η τελευταία φάση του σετ, ο σημειωτής θα πρέπει να αρχίσει το χρονόμετρο για να χρονομετρήσει το διάστημα μεταξύ των σετς.

2'30 – Ο 2^{ος} διαιτητής σφυρίζει ή ο σημειωτής πατά την κόρνα.

ΟΜΑΔΕΣ: Κατόπιν εντολής του 2^{ου} διαιτητή, οι 6 παίκτες που αναγράφονται στο φύλλο αρχικής παράταξης πηγαίνουν κατ' ευθείαν στο γήπεδο.

ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ: Ο 2^{ος} διαιτητής ελέγχει τις θέσεις των παιχτών και δίνει έγκριση στον ενεργό Λίμπερο να μπει στο γήπεδο.

Ο επαναφορέας μπάλας δίνει την μπάλα στον παίκτη που θα σερβίρει.

3'00 – Ο 1^{ος} διαιτητής σφυρίζει εξουσιοδοτώντας την εκτέλεση του σέρβις.

Διάστημα πριν από το καθοριστικό σετ:

ΟΜΑΔΕΣ: Στο τέλος του σετ πριν από το καθοριστικό σετ, κατόπιν εντολής του 1^{ου} διαιτητή, οι ομάδες πηγαίνουν κατ' ευθείαν στους πάγκους τους.

ΑΡΧΗΓΟΙ: Πηγαίνουν στο τραπέζι του σημειωτή για την κλήρωση.

ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ: Πηγαίνουν στο τραπέζι του σημειωτή για να κάνουν την κλήρωση.

2'30 – Ο 2^{ος} διαιτητής σφυρίζει ή ο σημειωτής πατά την κόρνα.

ΟΜΑΔΕΣ: Κατόπιν εντολής του 2^{ου} διαιτητή, οι 6 παίκτες που αναγράφονται στο φύλλο αρχικής παράταξης πηγαίνουν κατ' ευθείαν στο γήπεδο.

ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ: Ο 2^{ος} διαιτητής ελέγχει τις θέσεις των παιχτών. Ακολουθώς, δίνει έγκριση στον ενεργό Λίμπερο να μπει στο γήπεδο και δίνει την μπάλα στον παίκτη που θα σερβίρει.

3'00 – Ο 1^{ος} διαιτητής σφυρίζει, εξουσιοδοτώντας την εκτέλεση του 1^{ου} σέρβις του σετ.

Όταν η ομάδα που προηγείται φτάσει στον 8^ο πόντο:

ΟΜΑΔΕΣ: Στο τέλος της φάσης, με τη χειροσήμανση του 1^{ου} διαιτητή, οι 6 παίκτες της κάθε ομάδας αλλάζουν γήπεδα σαν μια μονάδα, χωρίς καθυστέρηση, περνώντας γύρω από τους στυλοβάτες και πηγαίνουν κατ' ευθείαν στο γήπεδό τους.

ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ: Ο 2^{ος} διαιτητής ελέγχει τις θέσεις των ομάδων και βεβαιώνεται ότι έχουν τη σωστή περιστροφή και ότι ο σημειωτής είναι έτοιμος. Τότε κάνει τη χειροσήμανση στον 1^ο διαιτητή, ότι όλα είναι έτοιμα για τη συνέχιση του αγώνα.

Κατά τη διάρκεια των ΤΟ και των διακοπών ανάμεσα στα σετς ο 2^{ος} διαιτητής καλεί τους παίκτες να πάνε κοντά στον πάγκο.

3. Μετά τον αγώνα

Όπως υποδεικνύει το πρωτόκολλο της FIVB, οι 2 διαιτητές στέκονται μπροστά από την καρέκλα του διαιτητή. Ο 1^{ος} διαιτητής σφυρίζει, και οι 2^ο ομάδες είτε χαιρετούν η μία την άλλη από τις τελικές γραμμές, είτε οι 2 ομάδες έρχονται κατά μήκος των πλάγιων γραμμών προς τους διαιτητές, κάνουν χειραψία με τους διαιτητές, μετά περπατώντας κατά μήκος του φιλέ κάνουν χειραψία με τους αντίπαλους και επιστρέφουν στους πάγκους τους. Ο 1^{ος} και ο 2^{ος} διαιτητής κινούνται κατά μήκος του φιλέ προς το τραπέζι του σημειωτή, ελέγχουν το φύλλο αγώνα, το υπογράφουν και ευχαριστούν τους σημειωτές και τους επόπτες γραμμών για το έργο τους.

Μετά από αυτά το έργο των διαιτητών δεν έχει ολοκληρωθεί! Θα πρέπει να ελέγχουν τη συμπεριφορά των ομάδων από πλευράς αθλητοπρέπειας ακόμα και μετά που έχουν σφυρίξει το τέλος του αγώνα! Έως ότου οι ομάδες βρίσκονται στην περιοχή ελέγχου, οι διαιτητές θα πρέπει να ελέγχουν κάθε αντιαθλητική συμπεριφορά μετά το τέλος του αγώνα, να την αναφέρουν στον Technical Delegate του αγώνα και να την καταγράφουν στο φύλλο αγώνα στον χώρο «Παρατηρήσεις» ή σε ξεχωριστή έκθεση.

ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΑ ΑΓΩΝΑ

Για τις διοργανώσεις της FIVB το πρωτόκολλο αγώνα θα οργανώνεται από μια ειδική **Sports Presentation** team.

Στις περιπτώσεις που αυτό δεν προβλέπεται, πιο κάτω περιγράφονται τα κανονικά Διεθνή Αγωνιστικά Πρωτόκολλα.

Περιγράφονται 2 εναλλακτικά πρωτόκολλα, αναλόγως αν η προθέρμανση των ομάδων πριν από τον αγώνα γίνεται σε ειδική αίθουσα προθέρμανσης με μπάλες και φιλέ (Εναλλακτικό Πρωτόκολλο Α) ή όχι (Εναλλακτικό Πρωτόκολλο Β).

Το Αγωνιστικό Πρωτόκολλο μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τη διοργάνωση. Συνεπώς, γίνεται έντονη εισήγηση προς τους διαιτητές να τα μελετούν προσεκτικά πριν από κάθε διοργάνωση και να τα ακολουθούν σε όλους τους αγώνες.

Α. Για διοργανώσεις της FIVB, Παγκόσμιες διοργανώσεις και Επίσημες διοργανώσεις όταν οι ομάδες έχουν στη διάθεσή τους τουλάχιστον 40 λεπτά για προθέρμανση πριν από την έναρξη του αγώνα, σε αίθουσα προθέρμανσης με φιλέ στο ίδιο κτήριο που θα διεξαχθεί ο αγώνας.

Β. Για διοργανώσεις της FIVB, Παγκόσμιες διοργανώσεις και Επίσημες διοργανώσεις, όπου ο διοργανωτής δεν μπορεί να παρέχει στις ομάδες ξεχωριστές αίθουσες προθέρμανσης πριν από τον αγώνα, στο ίδιο κτήριο που θα διεξαχθεί ο αγώνας.

Ωρα - Πρωτόκολλο		Περιγραφή	Ενέργειες διαιτητών	Ενέργειες ομάδων
A	B			
		Χρόνος ψυχαγωγίας.	Οι διαιτητές θα πρέπει να μπουν στον χώρο της διοργάνωσης αμέσως μετά τον έλεγχο οινοπνεύματος και να ελέγξουν την αγωνιστική επιφάνεια, την καρέκλα του διαιτητή, τους στυλοβάτες, τα καλώδια του φιλέ, το ίδιο το φιλέ, τη θέση των αντενών, τις κάθετες λωρίδες του φιλέ, τις πινακίδες αλλαγών και όλο τον απαραίτητο εξοπλισμό για τον αγώνα (φύλλο αγώνα, κόρνα, τζάκετ για τον Λίμπερο, εφεδρικό φιλέ, εφεδρικές αντένες, συμπεριλαμβανομένου και του εφεδρικού εξοπλισμού κτλ).	Οι ομάδες προθερμαίνονται με μπάλες στην/στις αίθουσα/ες προθέρμανσης. Οι ομάδες δεν επιτρέπεται να εισέλθουν στην αγωνιστική περιοχή πριν από την έναρξη του επίσημου πρωτοκόλλου. Εφόσον το γήπεδο είναι ελεύθερο, οι ομάδες μπορούν να προθερμαίνονται χωρίς μπάλες, αφού πάρουν την άδεια του Technical Delegate του αγώνα.

22 λεπτά πριν την έναρξη	32 λεπτά πριν την έναρξη		1 ^{ος} και 2 ^{ος} διαιτητής ελέγχουν το ύψος του φιλέ.	Οι ομάδες κάθονται στους πάγκους μαζί με τους προπονητές τους. Οι ομάδες φορούν τις επίσημες στολές αγώνα.
21 λεπτά πριν την έναρξη	31 λεπτά πριν την έναρξη	Κλήρωση για επιλογή σέρβις ή γηπέδου.	Ο 1 ^{ος} διαιτητής διεξάγει την κλήρωση μαζί με τον 2 ^ο διαιτητή και τους αρχηγούς των ομάδων μπροστά από το τραπέζι του σημειωτή και μεριμνά ούτως ώστε ο σημειωτής να ενημερωθεί για το αποτέλεσμα της κλήρωσης.	Μετά την κλήρωση, οι αρχηγοί των ομάδων και οι προπονητές υπογράφουν το φύλλο αγώνα (ή τη λίστα της ομάδας στην περίπτωση που χρησιμοποιείται το ηλεκτρονικό φύλλο αγώνα). Προτού υπογράψει, ο προπονητής θα πρέπει να υποδείξει τον αρχικό Λίμπερο, αν υπάρχουν 2 Λίμπερο στη σύνθεση της ομάδας.
19 λεπτά πριν την έναρξη	29 λεπτά πριν την έναρξη	Οι ομάδες μπαίνουν στο γήπεδο. Ο εκφωνητής ανακοινώνει τα ονόματα των ομάδων και τον αριθμό του αγώνα. Χειραψίες.	Θέση των διαιτητών: αμφότεροι οι διαιτητές στέκονται στην πλάγια γραμμή δεξιά και αριστερά του στυλοβάτη στην πλευρά του γηπέδου που είναι κοντά στο τραπέζι του σημειωτή. Ο 1 ^{ος} διαιτητής στην πλευρά της ομάδας Α και ο 2 ^{ος} διαιτητής στην πλευρά της ομάδας Β. Ο 1 ^{ος} διαιτητής σφυρίζει αμέσως μετά την ανακοίνωση.	Οι ομάδες μπαίνουν στο γήπεδο και παρατάσσονται στις τελικές γραμμές (Διάγραμμα Β). Αφού ο 1 ^{ος} διαιτητής σφυρίζει, οι παίκτες κινούνται προς τα εμπρός (όχι με οφιοειδή τρόπο) και κάνουν χειραψία μόνο με τον «απέναντι τους παίκτη» της αντίπαλης ομάδας στο φιλέ.
	28 λεπτά πριν την έναρξη	Προθέρμανση		Οι ομάδες προθερμαίνονται στο γήπεδο με μπάλες, αλλά όχι στο φιλέ.

18 λεπτά πριν την έναρξη	18 λεπτά πριν την έναρξη	<p>Επίσημη προθέρμανση στο φιλέ.</p> <p>Φύλλα αρχικής παράταξης για το 1^ο σετ.</p>	<p>Ο 1^{ος} διαιτητής σφυρίζει για να ανακοινώσει την έναρξη της επίσημης προθέρμανσης στο φιλέ για τις 2 ομάδες (10 λεπτά).</p> <p>Ο 2^{ος} διαιτητής διασφαλίζει ότι ο προπονητής ή ο βοηθός προπονητής κάθε ομάδας θα δώσει ένα πρωτότυπο και, κατά προτίμηση, τουλάχιστον 2 αντίγραφα των φύλλων αρχικής παράταξης για το 1^ο σετ.</p> <p>Ο 2^{ος} διαιτητής δίνει αμέσως το 1^ο αντίγραφο (2 αν υπάρχουν περισσότερα από 2 αντίγραφα) στον Technical Delegate του αγώνα και το πρωτότυπο στον σημειωτή.</p> <p>Ο Technical Delegate του αγώνα είναι ο μόνος που επιτρέπεται να διαβιβάσει τα αντίγραφα των φύλων αρχικής παράταξης στον τηλεπαραρρησιαστή και στον VIS runner.</p>	<p>Οι ομάδες αρχίζουν την προθέρμανση στο φιλέ (10 λεπτά).</p> <p>Στην περίπτωση που οι ομάδες χρησιμοποιούν τα tablets, οι ομάδες θα πρέπει να στείλουν ηλεκτρονικά την αρχική παράταξή τους μέσω του tablet στο ηλεκτρονικό φύλλο αγώνα (τουλάχιστον 12 λεπτά πριν από την έναρξη του αγώνα).</p>
8 λεπτά πριν την έναρξη	8 λεπτά πριν την έναρξη	<p>Τέλος της επίσημης προθέρμανσης.</p> <p>Οι γρήγοροι καθαριστές μπαίνουν στο γήπεδο για να το καθαρίσουν εάν χρειάζεται.</p>	<p>Ο 1^{ος} διαιτητής σφυρίζει για να ανακοινώσει το τέλος της επίσημης προθέρμανσης και οι 2 διαιτητές ζητούν την έγκριση του Technical Delegate του αγώνα για την έναρξη του αγώνα.</p>	<p>Οι παίκτες επιστρέφουν στους πάγκους τους στο τέλος της προθέρμανσης.</p>

7 λεπτά πριν την έναρξη	7 λεπτά πριν την έναρξη	<p>Ανάκρουση εθνικών ύμνων εξ' ολοκλήρου.</p> <p>Οι παραστάτες των σημαίων μπαίνουν στο γήπεδο. Αυτός που βρίσκεται πιο κοντά στο τραπέζι του σημειωτή θα σταθεί ακριβώς στη γωνία της γραμμής επίθεσης με την πλάγια γραμμή.</p> <p>Κατά τη διάρκεια του αντίστοιχου εθνικού ύμνου, οι παραστάτες της σημαίας θα την υψώσουν σε γωνία 45°.</p> <p>Αμέσως μετά το πέρας των εθνικών ύμνων, οι παραστάτες των σημαίων εγκαταλείπουν το γήπεδο κρατώντας τις σημαίες.</p>	<p>Οι διαιτητές και οι επόπτες γραμμών στέκονται στην πλάγια γραμμή μπροστά από το τραπέζι του σημειωτή και μπαίνουν στο κέντρο του γηπέδου. Ακολούθως, γυρνούν με πρόσωπο στο τραπέζι του σημειωτή.</p> <p>Κατά τη διάρκεια της ανάκρουσης των εθνικών ύμνων της κάθε ομάδας, οι διαιτητές θα πρέπει να γυρίζουν το σώμα τους κατά 45° για να έχουν πρόσωπο προς τη σημαία της ομάδας της οποίας ακούγεται ο εθνικός ύμνος.</p> <p>Ο 1^{ος} διαιτητής σφυρίζει αμέσως μετά το πέρας της ανάκρουσης των εθνικών ύμνων.</p>	<p>Οι ομάδες στέκονται στην πλάγια γραμμή μπροστά από το τραπέζι του σημειωτή και μπαίνουν στο κέντρο του γηπέδου. Πρώτα ο αρχηγός, μετά ο ενεργός Λίμπερο, οι παίχτες και ο δεύτερος Λίμπερο με πρόσωπο στο τραπέζι του σημειωτή.</p> <p>Μετά τους εθνικούς ύμνους οι ομάδες πηγαίνουν στους πάγκους τους και ετοιμάζονται για την παρουσίαση.</p>
-------------------------	-------------------------	---	--	---

3 λεπτά πριν την έναρξη	3 λεπτά πριν την έναρξη	<p>Πρώτο σάλπισμα.</p> <p>Παρουσίαση των διαιτητών.</p>	<p>Οι 2 διαιτητές με την ανάκρουση του σαλπίσματος πηγαίνουν στο κέντρο του γηπέδου κοντά στο φιλέ, με πρόσωπο στο τραπέζι του σημειωτή και παρουσιάζονται από τον εκφωνητή.</p> <p>Οι 4 επόπτες γραμμών στέκονται πίσω από τους διαιτητές (οι επόπτες 1 & 2 πίσω από τον 1^ο διαιτητή και οι επόπτες 3 & 4 πίσω από τον 2^ο διαιτητή) και περπατούν κατά μήκος της πλάγιας γραμμής. Οι επόπτες 2 & 3 σταματούν στις θέσεις τους και οι επόπτες 1 & 4 περπατούν κατά μήκος των τελικών γραμμών προς τις θέσεις τους.</p> <p>Μετά την παρουσίαση, οι διαιτητές κάνουν χειραψία, ο 1^{ος} διαιτητής πηγαίνει στην καρέκλα του και ο 2^{ος} διαιτητής πηγαίνει μπροστά από το τραπέζι του σημειωτή.</p>	<p>Η προπονητική ομάδα, οι 6 αρχικοί παίκτες και ο αρχικός Λίμπερο κάθονται στον πάγκο, καθώς οι άλλοι παίκτες μένουν κοντά στον πάγκο ή στην περιοχή προθέρμανσης.</p>
Αμέσως μετά την παρουσίαση των αρχικών παιχτών, του ενεργού Λίμπερο και του προπονητή	Αμέσως μετά την παρουσίαση των αρχικών παιχτών, του ενεργού Λίμπερο και του προπονητή		<p>Ο 2^{ος} διαιτητής μοιράζει 4 μπάλες αγώνα στους επαναφορείς μπάλας 1, 2, 4 και 5 και ελέγχει τις θέσεις των παιχτών με βάση τα αντίστοιχα φύλλα αρχικής παράταξης.</p> <p>Ακολούθως, εξουσιοδοτεί τον αρχικό Λίμπερο να μπει στο γήπεδο και να γίνει ενεργός Λίμπερο.</p>	

			<p>Ρωτά τον σημειωτή εάν έχει ολοκληρώσει τον έλεγχο και εάν είναι έτοιμος για την έναρξη του αγώνα.</p> <p>Ακολούθως, δίνει μια μπάλα αγώνα στον παίχτη που θα σερβίρει και υψώνει τα 2 του χέρια, με πρόσωπο στον 1^ο διαιτητή, υποδεικνύοντάς του ότι είναι έτοιμος για την έναρξη του αγώνα.</p>	
0.0 λεπτά πριν την έναρξη	0.0 λεπτά πριν την έναρξη	Για την έναρξη του αγώνα, ο 1 ^{ος} διαιτητής σφυρίζει για να εξουσιοδοτήσει την εκτέλεση του 1 ^{ου} σέρβις.		

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Όλοι οι αγώνες θα αρχίζουν σύμφωνα με το δημοσιευθέν πρόγραμμα. Παρόλ' αυτά, σε περίπτωση που ο προηγούμενος αγώνας διαρκέσει περισσότερο από το αναμενόμενο, το επίσημο πρωτόκολλο θα αρχίσει μόνο αφού το γήπεδο καθαριστεί και η διαχείριση του προηγούμενου παιχνιδιού έχει ολοκληρωθεί. Οι διαιτητές θα ενημερώσουν τους 2 προπονητές για την ώρα έναρξης του αγώνα, αφού συμβουλευτούν τον Technical Delegate του αγώνα και τον Referee Coach.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

- Αφιξη πριν από τη διοργάνωση
Οι διαιτητές πρέπει να φτάσουν στη διοργανώτρια πόλη όπως υποδεικνύεται στον ορισμό τους. Θα πρέπει να πάρουν μαζί τους τις επίσημες στολές τους.
- Εργαστήρια
Θεωρητικά και πρακτικά Εργαστήρια για Διαιτητές θα πραγματοποιούνται πριν από την έναρξη της διοργάνωσης με τη συμμετοχή διαιτητών, σημειωτών, εποπτών γραμμών, καθαριστών, επαναφορέων μπάλας και εκφωνητών.
- Σχόλια περί διαιτησίας
Μια σύντομη ενημέρωση θα λαμβάνει χώρα μετά τον αγώνα στο δωμάτιο των διαιτητών, όπου θα δίνεται ανατροφοδότηση στους διαιτητές σχετικά με την απόδοσή τους στους προηγούμενους αγώνες και θα γίνεται ανάλυση των αγώνων. Όπου είναι εφικτό, οι διαιτητές θα πρέπει να κάνουν αυτό-αξιολόγηση σε σχέση με το τι έκαναν καλά και πού θα μπορούσαν να βελτιωθούν.
Εάν εγερθεί κάποιο σημαντικό ζήτημα, την επόμενη μέρα μπορεί να πραγματοποιηθεί συνάντηση με τα μέλη της Υποεπιτροπής Διαιτησίας και όλους τους διαιτητές της διοργάνωσης.
Κατά τη διάρκεια αυτής της συνάντησης, εφόσον απαιτείται και εφόσον είναι δυνατόν, μπορεί να χρησιμοποιούνται βίντεο που λήφθηκαν κατά τη διάρκεια των αγώνων για να αναλυθούν τόσο κάποια λάθη όσο και επιτυχημένες διαιτησίες, με σκοπό τη σταθεροποίηση και την ομοιομορφία της τεχνικής ποιότητας της διαιτησίας σε υψηλό επίπεδο.
- Πληροφορίες για τους ορισμούς
Υπό κανονικές συνθήκες, οι ορισμοί θα ανακοινώνονται στον 1^ο, 2^ο, 3^ο, challenge διαιτητή και εφεδρικό διαιτητή:
1) τη νύχτα πριν από τον αγώνα.
- Έλεγχος οινοπνεύματος (εφόσον εφαρμόζεται)
Ο 1^{ος}, ο 2^{ος}, ο 3^{ος}, ο challenge διαιτητής, ο εφεδρικός διαιτητής, οι σημειωτές και οι επόπτες γραμμών θα πρέπει να υποβληθούν σε τυχαίο έλεγχο οινοπνεύματος, από τον διαπιστευμένο γιατρό και στην παρουσία μέλους της Υποεπιτροπής Διαιτησίας.
- Συμπεριφορά
Η FIVB έχει εμπιστοσύνη στον κάθε διαιτητή που ορίζει στις διάφορες διοργανώσεις.
Οι διαιτητές που είναι υπεύθυνοι για τη διαχείριση των αγώνων θα πρέπει να έχουν υποδειγματική συμπεριφορά κατά τη διάρκεια της διοργάνωσης, από τη στιγμή της άφιξης μέχρι και την αναχώρησή τους από την/τις πόλη/εις που φιλοξενεί/ούν τη διοργάνωση.
Θα πρέπει να τηρούν αυστηρά το πρόγραμμα όλων των δραστηριοτήτων, όπως το ορίζει η Υποεπιτροπή Διαιτησίας και να διατηρούν την καλή εικόνα των διαιτητών εντός και εκτός των αθλητικών εγκαταστάσεων.
Η Υποεπιτροπή Διαιτησίας έχει τη δυνατότητα να απαλλάξει από τα καθήκοντά του, ακόμη και να αποκλείσει, αναλόγως του παραπτώματος, οποιοδήποτε μέλος της ομάδας των διαιτητών, του οποίου η συμπεριφορά δεν είναι του απαιτούμενου επιπέδου.

Επιτροπή Κανονισμών και Διαιτησίας της FIVB